

ANÀLISI

Catalunya Nord va a les urnes en un clima excepcional

VICENT
PARTAL

director@vilaweb.cat

CONTRA L'ESTAT D'ALARMA, CONTRA LA INOPERÀNCIA DE LA PITJOR ESPANYA, CONTRA LA POR DE LES NOSTRES GENERALITATS

[Nota a les 20:55. Hores després de la publicació d'aquest editorial, el president de la Generalitat, Quim Torra, ha anunciat que el govern havia pres la decisió de confinar tot Catalunya, tancant les fronteres. Evidentment, aquesta decisió, amb la qual estic completament d'acord però que cal que es materialitzi com més aviat millor, altera algunes de les consideracions de l'editorial previ.]

La declaració de l'estat d'alarma proporcionarà al govern espanyol la capacitat de suspendre la seua tan intocable constitució, prendre el control de tots els mecanismes de poder de l'estat espanyol i adoptar mesures absolutament extraordinàries tant en el terreny públic com en el privat. Això significa, entre moltes coses més, que els governs autonòmics i la seua estructura podrien passar a ser controlats directament des de Madrid pel govern espanyol –incloent-hi el personal sanitari i, en el cas del Principat, els Mossos d'Esquadra. En la seua línia absurda de política-espectacle-mentre-deixa-fer, Sánchez esperarà vint-i-quatre hores a explicar-nos les mesures concretes. Però el Partit Popular ha aplaudit immediatament la decisió i tothom ha pogut constatar la coincidència de to nacionalista espanyol que han després tots dos discursos. I no us enganyeu: hi havia moltes decisions i molt més importants que aquesta que es podien haver pres abans, i no s'han pres, significativament.

Però no és un problema de discursos. Tant de bo fos això i prou. Formalment, l'estat d'alarma no implica necessàriament la centralització del poder –es podria mantenir l'estructura

descentralitzada–, però sospito que és això el que ens trobarem demà. I el problema no teòric ni ideològic, només. Tant de bo fos això i prou. El problema és que, precisament, la gestió de la crisi per la Covid-19 ha demostrat com en són, d'allunyats i diferents, les prioritats i els interessos dels governs que tenen a càrrec seu l'assistència directa al territori i els del govern que insisteixen a dir-ne 'central'.

La prova més concloent de tot plegat ha estat la inoperància total i absoluta que el govern espanyol ha mostrat respecte de la gravíssima situació de Madrid. Les xifres les hem repetides una volta i una altra: Madrid hauria d'haver estat tancada i continguda fa dies, perquè és el principal focus de la infecció. Però no tan sols no s'ha tancat Madrid, sinó que s'ha permès la centrifugació del problema tolerant els viatges i desplaçaments irresponsables cap a fora, els quals han estès encara més la malaltia. Si se'm permet de dir-ho així, Sánchez podria haver proposat, fins i tot, un 155 sobre la Comunitat de Madrid que li permetés de prendre la decisió clau en aquest moment, la més necessària de totes. Però en comptes de fer això, proclama l'estat d'alarma en el moment en què les crítiques i les queixes

La gestió del coronavirus ha demostrat l'allunyament de les prioritats del carrer i de l'estructura central de l'estat

per aquesta actuació incomprensible ja són generalitzades i tan importants que, fins i tot, un president del PP i espanyolista fins al moll de l'os, com és el de Múrcia, ha adoptat mesures per a contenir la invasió de madrilenys, mesures que els nostres tres presidents, per cert, no han estat capaços d'aplicar.

Hi ha molts altres detalls reveladors de la terrible desconexió entre l'aparell de l'estat dit central i la realitat. Però entre tots ells, crida molt l'atenció un que il·lustra a la perfecció com funciona la pitjor Espanya, aquella que viu encastellada en el poder que es creuen absolut el nucli de les quatre-centes famílies, l'alt funcionariat, la cort del monarca, l'Íbex 35 i la zona VIP del Bernabéu. Parle dels jutges. Qui ho representa millor, tot això, sinó?

—
Avui, per primera vegada en la història, quatre associacions de jutges i dues de fiscals, antigòniques entre si, han exigit la dimissió del president del Consell General del Poder Judicial, Carlos Lesmes. Ho han demanat perquè Lesmes havia resolt que un jutge no podia decidir de suspendre una actuació judicial pel coronavirus sinó que una decisió així l'havia d'autoritzar en darrera instància el Consell General del Poder Judicial a Madrid, cas a cas. Els jutges i fiscals a peu de carrer, que no són precisament elements revolucionaris, han esclatat d'indignació davant aquesta mostra esbojarrada de cesarisme. No es pot fer res si no ho diu, si no ho autoritza, ja no Madrid sinó l'espessa i endogàmica burocràcia formalista que es va apoderar de l'estat espanyol amb el cop d'estat de Franco i s'ha anat replicant des d'aleshores. Però això que ara veuen fins i tot els jutges i els fiscals de peu no és res més que l'aplicació casolana de les trampes jurisdiccionals que aquestes mateixes associacions van consentir durant el judici al procés.

Amb l'estat d'alarma arribarà la pitjor Espanya en el pitjor moment possible. I davant això, és molt més que preocupant la inacció política dels nostres governs, molt especialment del govern de Catalunya, que se suposa que invoca encara el procés d'independència i el dret d'autodeterminació com a guia de la seua actuació. En una situació que té més paral·lelismes que no sembla, després dels atemptats del 17-A, el govern del president Puigdemont va assumir sense manies el poder atesa la inoperància del govern espanyol i, d'aquesta manera, va protegir la ciutadania, desbordant el marc constitucional espanyol, perquè era necessari, en atenció a la gravetat del moment. Aquesta actitud, amb les adaptacions que calga, es troba molt a faltar en el govern actual i també, en aquest cas, en el govern valencià. Per quin motiu ha estat Múrcia el primer govern a prendre mesures contra l'arribada de madrilenys? És fàcil: perquè les Generalitats tenen por que qualsevol decisió com aquesta, per més que siga elemental en defensa de la salut dels ciutadans, siga atacada amb l'excusa del nacionalisme o de la independència. Per això Múrcia, la més espanyola de totes, ho ha pogut fer, però no ho ha pogut fer el País Valencià o Catalunya.

—
Així no anem bé. I els ciutadans no ens podem quedar de braços plegats, paralitzats per la por d'allò que diran, mentre al mateix temps veiem com el PP i el PSOE aprofiten descaradament una situació que per si sola ja és gravíssima per a reforçar políticament un model d'estat que aquesta crisi sanitària ha deixat clar que no funciona, perquè viu completament allunyat de la realitat del carrer. Cal reaccionar, doncs, i cal fer-ho amb més contundència que mai, perquè aquesta vegada hi ha en joc no tan sols el repartiment del poder o un model de societat sinó, directament, la salut i la vida de tothom. ■

COM GOSES ESPIAR-ME

MERCÈ IBARZ

Cartell de 'Isadora' amb Vanessa Redgrave, film de Karel Reisz, 1968 (fragment).

No violar ni fer ús de la privacitat de l'altra (ni de l'altre) potser és la base de la civilització entre iguals en les relacions, en totes

La setmana passada, que no era encara la del virus sinó la setmana lila, me la va rescatar de la memòria un convit a parlar de llibres: Isadora Duncan (1877 - 1927), la gran ballarina i coreògrafa, creadora de la dansa moderna, lliure com ella sola dins i fora de l'escenari. Érem en una llibreria del Poble-sec, La Carbonera, i el programa de la Montse Virgili a Catalunya Ràdio 'Les dones i els dies' sortia de les peixeres de l'emissora i es gravava (s'emet cada diumenge) amb públic, una iniciativa que va atreure força lectors i lectores agraïts, allò era ben ple. La directora i presentadora del programa ens havia demanat, a quatre escriptores i una editora, una evocació del primer llibre escrit per una autora que a cadascuna l'hagués tocat, enlluernat, el que fos. No en vaig dubtar ni un moment quan uns dies abans m'havia convocat per telèfon: les memòries d'Isadora Duncan, *My life* ('La meua vida'). El vaig llegir en la versió castellana d'editorial Debate cap al 1976 o 1977; no en tenim versió catalana, va ser reeditat per Losada el 2016.

Se me n'ha quedat gravada per sempre una de les escenes, una frase que Isadora diu a la parella: 'Com gooses espiar-me?' Però fins l'altre dia no vaig copsar a fons el sentit perdurable i actualíssim d'aquesta rèplica de la Duncan, que també és una de les escenes cabdals del film que Karel Reisz va fer el

I si t'espies i a sobre t'ho tiren per la cara i et volen subjugar, res de justificar-te sinó respondre a la manera d'Isadora: com goses espia-me?! Em penso que l'any vinent ho proposaré com a lema del 8-M

1968 a partir del llibre, una pel·li interpretada de meravella per Vanessa Redgrave a la flor dels anys joves, fins al punt que per a molts dir Isadora és dir Vanessa. Com goses espia-me, com t'atreveixes. Sí senyora.

No espia-se. I, si ho fas, si m'espies, no en facis ús, que també diu això la cosa. No espia-se, no violar ni fer ús de la privacitat de l'altra (ni de l'altre), una intimitat coneguda de manera mòrbida, espia, xafardejant, sense preguntar-li a la cara el que sigui que vulguis saber, trobo que és la base de la civilització entre iguals en les relacions, en totes les relacions. D'amor, d'amistat, familiars, de feina, qualsevulla, quan entres en una botiga o ets pel súper, a la benzinera, a la biblioteca, en un restaurant, on sigui. No espia-se. No sé si l'altre vespre a la Carbonera ho vaig exposar tan bé com mereix, m'ha voltat pel cap des de llavors i encara ho veig més clar. Perquè si això deia la Duncan a la parella, que era també el mecenes que li va muntar la primera escola per a ensenyar a les nenes pobres i provar així que la dansa és imprescindible per a educar persones lliures, què no diria avui, Isadora.

Uf, què en diria. En temps d'eines personalitzades i super-individuals, de cadascú, i que ningú no te les toqui, des de l'ordinador al telèfon mòbil, el resultat més habitual en tantes relacions és el contrari: espia l'ordinador, espia el mòbil, saber contrasenyes i codis de l'altre, per si de cas, naturalment. Com goses espia-me. És una manera sàvia d'enfocar les relacions i les aliances, perquè, per descomptat, és clar que si ho dius és perquè tu no ho fas. Que de vegades costa, no espia i sobretot no fer-ne ús? Mireu, tot és qüestió de tenir-ho clar. De practicar-ho i veure'n els beneficis, que en té molts i molts. Viure en llibertat, en confiança, en correspondència, amb respecte, parlar-se, evitar preocupacions: en fi, la tira.

I si t'espies i a sobre t'ho tiren per la cara i et volen subjugar, res de justificar-te sinó respondre a la manera d'Isadora: com goses espia-me?! Em penso que l'any vinent ho proposaré com a lema del 8-M. Com goses espia-me. I que ho portin escrit en pancartes tots els gèneres que es fan i es desfàn. ■

DEU WEBS DE LLENGUA IMPRESCINDIBLES

JORDI **BADIA**

El català té molt diccionaris molt complets, de tota mena, i gairebé tots són a internet · Us presentem una guia perquè trobeu el que s'adigui més a les vostres necessitats

El català és una llengua privilegiada quant a grans obres lingüístiques. Diccionaris com el d'Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll o com els de Joan Coromines són obres magnes, que eleven la llengua a la primera categoria. També és extraordinària la feina fet per Joan Veny, plasmada en els seus grans atles dialectals. I encara, en el terreny de les dites populars, es destaca l'obra (en curs, inacabada) de Víctor Pàmies. Afegim-hi la tasca de tres institucions dedicades principalment a la llengua: l'Institut d'Estudis Catalans, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i la Fundació Enciclopèdia Catalana. Avui a internet tenim tantes eines a l'abast que molt sovint ens hi perdem. Us oferim tot seguit una guia per a trobar les webs de diccionaris o obres lingüístiques adients a les vostres necessitats.

1. Diccionari català-valencià-balear: el superdiccionari

El *Diccionari català-valencià-balear*, conegut popularment per *Alcover-Moll*, és una obra immensa, que engrandeix i dignifica la llengua. Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll van confegir aquest diccionari en deu volums buidant texts escrits (i també fonts orals) de totes les èpoques i de tots els indrets. Naturalment, de cada cita se n'indica l'autor o la localització. Les entrades inclouen totes les locucions, frases fetes i refranys, de què es consigna, quan cal, el lloc on s'han recollit. A més, cada mot té les transcripcions fonètiques de tots els parlars, l'etimologia i la traducció al castellà. Dels verbs, se'n pot consultar la conjugació (estàndard, històrica i dialectal). I per si no n'hi hagués prou, algunes entrades tenen il·lustracions i tot.

2. Gran Enciclopèdia Catalana: un portal amb deu diccionaris i molt més

Al portal de la GEC hi trobareu quaranta obres de tota mena: de monografies breus de temes culturals ben concrets fins a la Gran Enciclopèdia Catalana. Això inclou qui-sap-los diccionaris i eines lingüístiques, tots elaborats rigorosament:

— **Gran diccionari de la llengua catalana**: és el diccionari manual de la llengua catalana més complet que hi ha avui dia.

— **Diccionaris bilingües**: català-castellà, castellà-català, català-francès, francès-català, català-anglès, anglès-català, català-italià, català-alemany.

— **Diccionari de sinònims Francesca**: amb llistes de mots i amb definicions, exemples i informació complementària (antònims, termes analògics, categoria gramatical, marques d'ús, etc.).

— **Conjugador verbal**: amb nou mil verbs conjugats.

3. Softcatalà: un portal pràctic i complet, gràcies a l'esforç dels voluntaris

Softcatalà és una associació sense ànim de lucre que es proposa de fomentar l'ús del català a la informàtica, a internet i a les noves tecnologies. El portal conté més de **tres-cents programes i aplicacions** per a tots els sistemes operatius. Se'n destaquen:

— El **catalanitzador**, que serveix per a configurar els ordinadors en català.

— El **corrector ortogràfic i gramatical**, eina essencial per a escriure amb correcció; atenció: no corregeix tan sols l'ortografia, sinó que detecta moltes incorreccions: d'un doble espai a un ús inadequat d'un verb.

— El **traductor** (català, espanyol i anglès).

— El **diccionari multilingüe** (català, espanyol, francès, anglès i italià).

— el **diccionari de sinònims**.

Us oferim tot seguit una guia per a trobar les webs de diccionaris o obres lingüístiques adients a les vostres necessitats

4. Optimot: un servei actiu i un cercador magnífic

Optimot és un servei de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Hi trobem un magnífic cercador que integra nou fonts i que ens ofereix la informació referida a cada una. Entre aquestes fonts, s'hi inclouen diccionaris, nomenclàtors, l'Ortografia del IEC i fitxes elaborades per l'Optimot mateix. Molt actiu a **Twitter**, l'Optimot demostra cada dia que la llengua també es pot ensenyar a la xarxa.

5. Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC 2): el diccionari oficial i eines paral·leles

El DIEC és el diccionari oficial de la llengua catalana, que parteix del diccionari de Pompeu Fabra. La primera edició del DIEC es va fer el 1995 (DIEC 1) i la segona, amb diverses esmenes i incorporacions, el 2007 (DIEC 2). De llavors ençà, l'Institut hi ha continuat fent **esmenes**.

A la pàgina web del DIEC hi trobem l'enllaç a un conjunt de diccionaris aixoplugats sota el paraigua de l'Institut:

—El **Diccionari català-valencià-balear**, de què ja hem parlat.

—El **Diccionari de sinònims**, d'Albert Jané.

—El **Diccionari descriptiu de la llengua catalana**, que reflecteix els usos lèxic reals. És un diccionari en elaboració permanent.

—El **Corpus textual informatitzat de la llengua catalana**, un banc de dades amb una gran varietat de texts publicats entre el 1832 i el 1988.

—El **Cercaterm**, cercador del conjunt de fitxes terminològiques del Termcat.

6. Diccionari normatiu valencià: el(s) diccionari(s) de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

El *Diccionari normatiu valencià* és obra de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. S'hi inclou informació complementària, com ara la transcripció fonètica de tots els mots i la conjugació completa dels verbs. Del DNV estant, podem accedir a: —El **Corpus informatitzat del valencià** (Cival), amb el buidatge de quatre mil documents de totes les èpoques (del *Llibre de repartiment* de Jaume I fins a texts moderns).

—El **Portal terminològic**, que conté un glossari de termes específics i neologismes, amb traducció de cada entrada al castellà, anglès i francès.

7. Paremiologia catalana comparada digital: el gran cercador de refranys de Víctor Pàmies

La *Paremiologia catalana comparada digital* (PCCD) és, sobretot, un cercador de refranys i frases fetes en línia. Conté tan sols una part del banc de dades del paremiòleg Víctor Pàmies i Riudor, amb entrades de totes les fonts fraseològiques, escrites, orals o digitals que ha anat aplegant durant vint-i-cinc anys de dedicació. Ara com ara, inclou 150.000 registres, corresponents a deu mil locucions, frases fetes, refranys, proverbis, citacions, embarbussaments... Però el nombre de registres del seu banc de dades puja a 650.000 i abans de jubilar-se vol arribar a un milió. Tots acabaran format part de la PCCD.

8. Diccionari de sinònims de frases fetes: un cercador eficaç, amb solucions de tota mena

El *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de Maria Teresa Espinal, és un cercador que conté més de quinze mil locucions i frases fetes. S'hi pot fer la cerca per paraules o bé per conceptes. És molt interessant, no tan sols per la gran quantitat d'informació que conté, sinó també pel fet que a cada entrada hi trobem expressions sinònimes. El contingut del diccionari prové de diverses fonts, especialment dels diccionaris d'Alco-

ver-Moll, de Fabra i de l'Enciclopèdia i de reculls com ara el de Joana Raspall i Joan Martí. Quan inclou alguna expressió provinent d'una font oral (sovint, amb aparença de castellanisme) és indicat amb un signe especial.

9. Gramàtica essencial de l'Institut d'Estudis Catalans: la filla de la gramàtica oficial, més orientativa

La *Gramàtica essencial* de l'Institut (GEIEC) parteix de la *Gramàtica de la llengua catalana* (la GIEC, no disponible a internet), però en presenta el contingut d'una manera més simplificada. Una de les grans diferències respecte de la GIEC és que aclareix més què és correcte (o acceptable) i què no, i sempre fa referència als registres formals de la llengua.

10. Gramàtica normativa valenciana: l'altra gramàtica oficial, en pdf

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), l'autoritat lingüística al País Valencià, és l'encarregada de sancionar les normes oficials del català meridional (en coordinació amb l'Institut d'Estudis Catalans) i d'elaborar els materials on es recullen. Si abans hem parlat del *Diccionari normatiu valencià*, cal fer esment també de la *Gramàtica normativa valenciana*, publicada deu anys abans que la del IEC. És a internet, però en pdf.

Les propines

No podem acabar aquest article sense parlar de dues 'propines' que ens ofereix l'Institut d'Estudis Catalans:

—Els nou volums de les **Obres completes de Pompeu Fabra** —editats entre els anys 2005 i 2013—, en què podem fer cerques amb molta facilitat i de diverses maneres.

—Els nou volums de l'**Atles lingüístic del domini català (juntament amb el Petit atles lingüístic del domini català)**, que presenten un conjunt de materials recollits oralment entre els anys 1964 i 1978 a 190 localitats dels Països Catalans. Al mateix portal, hi podem consultar els set volums del *Petit atles lingüístic del domini català*. Tots els mapes són en pdf.

SERGI MAICAS

‘No volem que els metges hagen de triar a qui donen el respirador’

Entrevistem el microbiòleg i professor de la Universitat de València sobre els dubtes que genera la crisi per la Covid-19

OT BOU COSTA

El microbiòleg Sergi Maicas és doctor i professor de la Universitat de València i director del màster d'Investigació en Biologia Molecular, Cel·lular i Genètica, i coordinador de diversos projectes relacionats amb la investigació. Atén la trucada de VilaWeb per mirar d'aportar claror a la confusió sobre les mesures dràstiques amb què els governs han de frenar la pandèmia. Ens respon molt serè, fins i tot rialler, i transmet tranquil·litat. Ens explica que va atrafegat perquè ha de gestionar un cúmul enorme de casos d'Erasmus que volen tornar als seus països. Sobretot els italians: 'Fa una setmana, les famílies no volien que se n'anessin cap allà perquè hi havia el coronavirus, i ara ho veuen diferent [riu]'. Malgrat tot, Maicas insisteix a demanar paciència, calma i que la gent faci cas de les indicacions oficials i dels professionals. 'Contestarem a allò que puguem sense extralimitar-nos i sense causar més alarma.'

—L'estat d'alarma és una mesura pertinent?

—No sóc epidemiòleg, sóc microbiòleg i, per tant, no puc fer afirmacions d'aquesta mena. Però si tenim una expansió del virus i no hi podem fer front perquè el sistema sanitari no arriba a tot, alguna mesura s'ha de prendre. Potser la més efectiva és que la gent es quede a casa, perquè al País Valencià tenim tot de gent que ha vingut expressament de Madrid. Home, no hi ha una setmana extra de festa, és una pandèmia.

—Gairebé la meitat dels casos de tot l'estat espanyol són a Madrid. La Comunitat de Madrid hauria de tancar les portes i confinar la població?

—Semblaria la cosa més lògica. Com s'ha fet a la Llombardia i, més tard, a la resta d'Itàlia. Però tampoc no hem de fer cap nacionalisme barat de pensar que és culpa de Madrid. Possiblement, el que va passar allà i a Igualada també passarà a València d'ací a un parell de dies. Ara és Madrid, però aquesta entrevista quedarà

Al segle XXI no té cap sentit buidar els supermercats

Prudència, sí. Alarmisme extrem, no

obsoleta d'ací a vint-i-quatre hores perquè tindrem un focus arreu d'Europa. I passarà, sobretot, a les grans ciutats. És normal que passe a Madrid, és inevitable.

—Les grans ciutats, doncs, haurien de tancar les portes?

—Tancar les portes en el sentit que no és assenyat que ens comencem a contagiar el virus podent evitar-ho. És sentit comú. Però tampoc no ens alarmem en excés: les pandèmies les tenim a l'ordre del dia. La pandèmia de la grip la tenim en marxa, encara que tinguem assumit que cada any la passarem. I també fa molts morts, la grip. Passa que el coronavirus s'escampa més de pressa. Però la taxa de mortalitat no és brutal. Si fos l'Ebola o la sida potser sí que hauríem d'entrar en pànic. Ara tot és qüestió de contenció. El problema no és la quantitat de gent que pot tenir la vida en perill. És el col·lapse del sistema sanitari. Estem acostumats a anar al metge de seguida que tenim mal de cap. Al segle XXI no té cap sentit buidar els supermercats. Les cadenes de producció funcionen. Prudència, sí. Alarmisme extrem, no.

—Sembla que allà on han pogut contenir el ritme de contagis ho han fet amb mesures molt dràstiques, amb confinaments absoluts i controls al carrer. Per què no es fa, això, aquí?

—Això és política, més que no pas ciència. Nosaltres estaríem disposats a fer això que han fet a la Xina de manera obligada perquè és un règim dictatorial? Possiblement, no. Estaríem disposats a viure com viuen al Japó, sense gairebé contactes entre persones? Els costums europeus no són aquests. Hauríem de canviar la nostra manera de viure. Jo no hi estaria disposat, i crec que la majoria de gent tampoc. Bé que tenim la vacuna de la grip, i no ens la posem. Fins i tot hi ha moviments antivacuna. Volem avenços i no posem diners per a investigar. I ara volem solucions màgiques? Doncs no en tenim.

—Si s'hagués actuat fa dies, s'hauria frenat significativament el contagi?

—El contagi era inexorable. Una altra cosa és que, si fem tot allò que cal, puguem abaixar la corba. És a dir: que no tothom es pose malalt alhora. Un refredat no ens atura. La majoria en tenen prou amb un analgèsic, fins i tot n'hi ha d'asimptomàtics. El problema, com ja s'ha dit, és la gent que per patologies prèvies o per edat necessiten atenció sanitària. Si tots els qui tenim coronavirus hem d'anar als centres de salut, i hi sumem els qui tindran atacs cardíacs o accidents de trànsit, pot ser que el sistema sanitari que tenim, tot i ser dels millors del món, tinga problemes i no pugui atendre tothom en el moment precís. Per això és tan important d'evitar el contagi. La cancellera Merkel va dir que el 70% dels alemanys acabaria tenint el coronavirus 2019. Jo encara diria més: qui no ha tingut mai cap coronavirus? La immensa majoria de la població acabarà infectada. Ara, no ens podem permetre que siga en forma de pic.

—Com seria, un col·lapse del sistema sanitari? No hi ha prou recursos?

—Sempre seria bo tenir més recursos, però hem de ser realistes. Hi ha patologies associades a aquesta mena de virus que afecten especialment les cèl·lules del pulmó, causen problemes respiratoris i requereixen respiradors. Un sistema sanitari té una quantitat limitada de respiradors. Si la necessitat la supera, és un problema. Per això la Xina acaba d'enviar centenars d'equips a Itàlia, perquè el sistema sanitari italià té problemes. El que va passar fa nou dies a Itàlia passa ara aquí, a Alemanya, a França... En aquest sentit, sí que es podria complicar.

—Voleu dir que un dia els metges potser han de triar a qui donen el respirador?

—Exactament, sí. I aquesta situació sí que seria sensible. A qui dónes accés a un respirador? A un avi de noranta anys que fuma o a un immigrant que té trenta-cinc anys i no paga el sistema de sanitat pública? Al meu veí que em cau molt bé? Aquestes decisions no s'han d'haver de prendre. No hi volem arribar.

*No podem tenir els
militars i la policia
vigilant-nos perquè
no anem al parc. Hem
de tenir sentit comú*

ALBERT SALAMÉ

Però si no hi volem arribar, hem de fer cas quan ens diuen que tanquem els centres educatius i que provem de no tenir contacte amb gaire gent. La resposta no pot ser 'anem-nos-en al parc, que tenim festa'. No podem tenir els militars i la policia vigilant-nos perquè no anem al parc. Hem de tenir sentit comú.

—A Itàlia van trigar sis dies a arribar als cent cinquanta casos, com l'estat espanyol, i deu dies més per arribar als deu mil. Si es continua així, a l'estat espanyol li falten deu dies per arribar als deu mil. S'hi arribarà?

—Home, ara ja n'hi ha quatre mil. S'hi arribarà a començament de la setmana vinent.

—L'estat espanyol està pitjor que Itàlia?

—No és que estiga pitjor que Itàlia, és que infravalorem la situació. Arriba un moment que és impossible per al siste-

ma determinar d'una manera fefaent la quantitat d'infectats. I s'acabarà diagnosticant la malaltia per símptomes. Això ja va passar a la Xina, on va haver-hi un creixement espectacular d'un dia per l'altre. No és que hi hagués un creixement sobtat, és que van veure que no podien diagnosticar de la manera A i s'havia de passar a la B. Això passarà d'ací a poc a Itàlia i al cap de vuit o nou dies ens passarà a nosaltres.

—La manera B vol dir que només tindrem estimacions?

—Sí. No tindrem diagnòstics moleculars que ens diran 'tens la Covid-19', sinó que miraran els símptomes i diran, 'si et fa mal el coll, tens febres altes i et costa una mica respirar: coronavirus'. És la manera clàssica de diagnosticar els constipats i les gripes, quan vas al metge. Dius que tens mal de cap i mucositats, i et diuen que tens

un virus i que has de beure molta aigua i quedar-te un parell de dies a casa. I això funciona amb la immensa majoria de persones. Doncs això mateix, amb la Covid-19.

—Les indicacions a la ciutadania es donen de manera prou clara? Sembla que hi ha una mica de confusió sobre els confinaments.

—Ens ha de guiar la precaució. Seria més efectiu com s'ha fet a la Xina, d'acord, però això implicaria tenir la policia a la porta de casa amb l'amenaça de desapar-te si no fas cas de les indicacions. Això en una democràcia no és factible. Si no hi ha consciència, no farem res. Però siguem sincers. Fa tres o quatre mesos, quanta gent anava a treballar amb un refredat? Si no hi anaves, es pensaven que no volies treballar. Doncs ara hi ha un virus que s'escampa molt intensament. ■

Torra anuncia el tancament de Catalunya

Confinament Ha demanat al govern espanyol col·laboració per a tancar també els aeroports, els ports i el transport ferroviari

El president Quim Torra, durant la compareixença. EFE

REDACCIÓ

El president de la Generalitat, Quim Torra, ha anunciat el confinament de Catalunya i el tancament de les fronteres, restringint les entrades i sortides del Principat per evitar el col·lapse del sistema sanitari davant la crisi del coronavirus 2019. Ha demanat al govern espanyol col·laboració per a tancar també els aeroports, els ports i el transport ferroviari. Ha explicat que havia comu-

nicat la decisió al president espanyol, Pedro Sánchez, però que encara no n'havia rebut resposta.

Torra ha dit que el govern de la Generalitat estava preparat per a controlar el territori i, d'aquesta manera, impedir que la malaltia s'estengués més. No ha posat hora al tancament, però ha dit que serà tan aviat com es pugui. Aquest matí, el cap dels Mossos d'Esquadra ha assegurat que estaven prepa-

rats per al control complet del territori i que era més senzill confinar tot el Principat que no pas unes quantes ciutats a la vegada.

Torra diu que el govern s'anticipa a una evolució 'massa ràpida' del coronavirus a Catalunya i ha agraït la 'solidaritat' i el 'sacrifici dels ciutadans'. 'La pandèmia ens posa a prova i demostrarem que la societat catalana és solidària i responsable', ha reblat. III

Torra diu que el govern s'anticipa a una evolució 'massa ràpida' del coronavirus a Catalunya

Què implica l'estat d'alarma?

Alarma L'última vegada que es va activar, l'exèrcit va supervisar que els controladors aeris vaguistes acudissin al lloc de feina

REDACCIÓ

El president del govern espanyol, Pedro Sánchez, ha decretat l'estat d'alarma arran de l'expansió del coronavirus 2019 a l'estat espanyol, però especialment a la Comunitat de Madrid. L'estat d'alarma és una mesura extraordinària i s'aplica, ara, en un cas que no té precedents clars, amb milers de persones confinades arreu de la península. Sánchez ha dit que demà anunciaria

les mesures que es prendran, però us expliquem què implica aquesta mesura d'excepció.

L'article 116.2 de la constitució espanyola diu que el govern, previ acord del consell de ministres, pot declarar l'estat d'alarma a tot el territori o només en una part, en cas de 'catàstrofes, calamitats o desgràcies públiques, tals com terratrèmols, inundacions, incendis urbans i forestals o accidents de gran magnitud', però també, com és el cas, quan hi hagi 'crisis sanitàries, com ara epidèmies

i situacions greus de contaminació'.

L'estat d'alarma no pot durar més de quinze dies. Un cop exhaurit el període, només es podrà prorrogar si el congrés de diputats espanyol s'hi avé. Seria la cambra, que establiria aleshores l'abast de la pròrroga i les condicions.

Quines mesures es poden aplicar durant l'estat d'alarma?

Ho desenvolupa la llei orgànica 4/1981. Durant les setmanes d'estat d'alarma, l'executiu

L'estat d'alarma no pot durar més de quinze dies. Un cop exhaurit el període, només es podrà prorrogar si el congrés de diputats espanyol s'hi avé

El president del govern espanyol, Pedro Sánchez, ha decretat l'estat d'alarma arran de l'expansió del coronavirus 2019 a l'estat espanyol. ALBERT SALAMÉ

espanyol podrà regular i limitar la circulació de persones i vehicles, confiscar tota mena de béns de manera temporal, intervenir i ocupar indústries com ara fàbriques, explotacions o locals, llevat de domicilis privats, també provisionalment. A més, pot limitar l'ús de serveis i del consum de productes de primera necessitat. La llei també dona marge al govern perquè 'imparteixi les ordres necessàries per a assegurar' que els serveis funcionin i hi hagi abastiment.

A efectes pràctics, l'executiu de Sánchez pot prendre el control immediat de 'totes les autoritats civils' públiques i funcionaris a les zones on s'apliqui l'estat d'alarma. Això inclou els Mossos d'Esquadra, que a partir d'aleshores restarien 'de manera directa sota les ordres de l'autoritat competent'. La llei estableix que els servidors públics podrien haver d'oferir 'serveis extraordinaris per

A efectes pràctics, l'executiu de Sánchez pot prendre el control immediat de 'totes les autoritats civils' públiques i funcionaris a les zones on s'apliqui l'estat d'alarma

la seva durada o bé la seva naturalesa'. I afegeix que resistir-se a obeir les ordres de l'autoritat que es designi per a gestionar la crisi serà motiu de sanció. Si la desobediència fos d'un funcionari, se'l podrà suspendre immediatament de l'exercici dels seus càrrecs, i se li obrirà un expedient disciplinari. Si la desobediència la perpetren autoritats, les seves funcions seran traslladades 'a l'autoritat competent'.

L'autoritat competent és el moll de l'os de la qüestió. Podria ser el mateix president Sánchez, un ministre o algun càrrec creat especialment per a la situació, però l'executiu espanyol també podria designar els governants de les comunitats autònomes com a competents.

Un únic precedent a l'estat espanyol

L'única vegada que s'ha aplicat l'estat d'alarma a

l'estat espanyol va ser durant el mandat de José Luis Rodríguez Zapatero, que el va fer servir per a combatre la vaga de controladors aeris d'Aena, l'any 2010. Aleshores, el govern socialista va enviar un burofax personalitzat a tots els treballadors per a ordenar-los que es presentessin al seu lloc de feina, on l'exèrcit supervisaria que complissin les seves funcions. De fet, el vice-president espanyol d'aleshores, Alfredo Pérez-Rubalcaba, va informar que, mentre durés la mesura d'excepció, els controladors aeris serien 'sotmesos al codi penal militar'. En conseqüència, la majoria dels controladors aeris van incorporar-se al seu torn corresponent als centres de control, i això va permetre obrir l'espai aeri i que els aeroports comencessin a recuperar la normalitat. ■

L'estat espanyol ja supera Itàlia en la velocitat dels contagis de la Covid-19

Les dades L'analista de dades Joe Brew demostra que Europa i els Estats Units no controlen la propagació del coronavirus

REDACCIÓ

L'analista de dades i col·laborador de VilaWeb Joe Brew ha elaborat una sèrie de gràfics per a demostrar les seves hipòtesis sobre les mesures de contenció amb què Europa i els Estats Units miren de frenar la propagació de la Covid-19. De l'anàlisi de Brew, se'n desprenen diverses conclusions. La més important: que ni Europa ni els Estats Units no controlen la propagació del coronavirus i, per si no n'hi hagués prou, no impulsen cap de les polítiques crucials que van impulsar els països que, com la Xina, han aconseguit d'estabilitzar la corba dels casos de contagi. No tan sols Itàlia no va reaccionar a temps amb les mesures que calia, sinó que

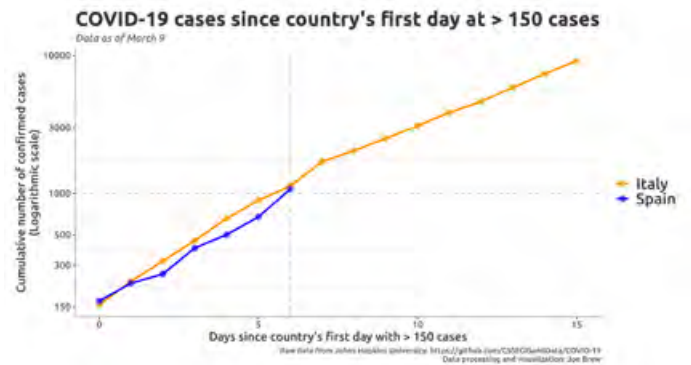
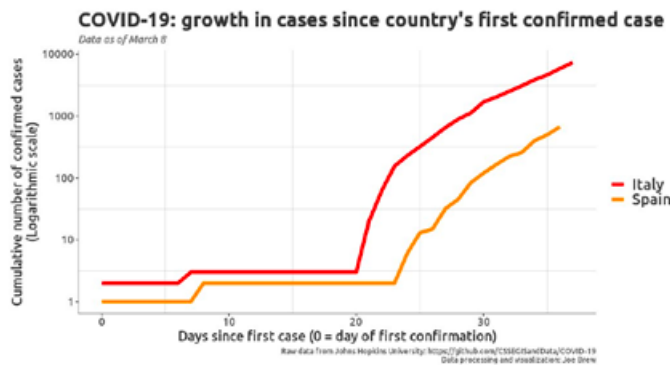
Espanya i la resta d'estats que s'enfilen en la mateixa línia no apliquen les mesures que va emprendre, tard, Itàlia.

Brew explica que la situació és nova per a tothom i que hi ha poques eines perquè el gran públic pugui entendre amb claredat l'abast de la situació. Per això, amb dades recollides de l'Organització Mundial de la Salut i dels centres de control de malalties i prevenció, per exemple, Brew activa l'alarma: no anem per bon camí. Per demostrar-ho ha preparat una aplicació interactiva, disponible a internet en anglès, on es pot explorar el creixement de casos a partir del dia que se'n detecten a gairebé cada país. Compilant dades i tota la informació difosa per Brew en uns quants pàgines, en presentem un resum.

Per començar, una evidència. El nombre total de

El nombre total de casos a Itàlia és deu vegades més gran que a l'estat espanyol. ALBERT SALAMÉ

casos a Itàlia és deu vegades més gran que a l'estat espanyol. Però les trajectòries del creixement (mesurat en casos per dia d'ençà del primer cas) no són gaire diferents si ens les mirem en una escala logarítmica. Passa, simplement, que a Itàlia el primer cas es va detectar abans, i per tant, Espanya és només uns deu dies darrere Itàlia.

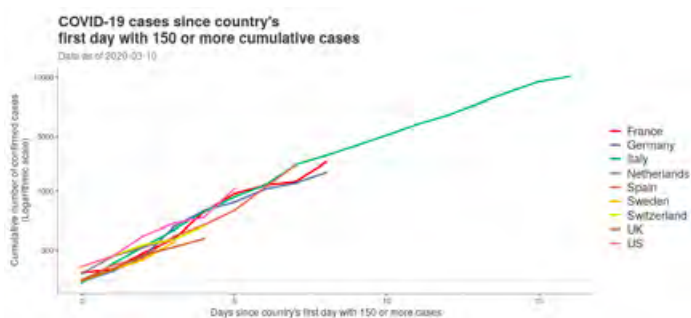
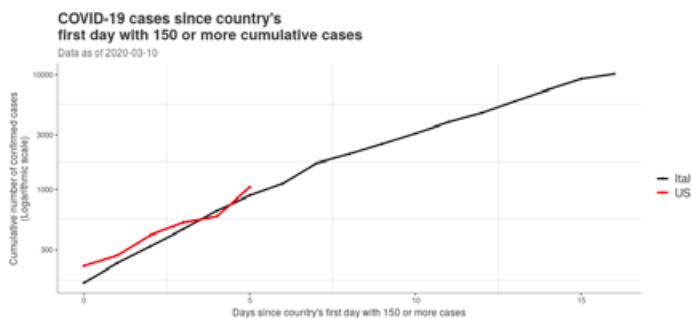
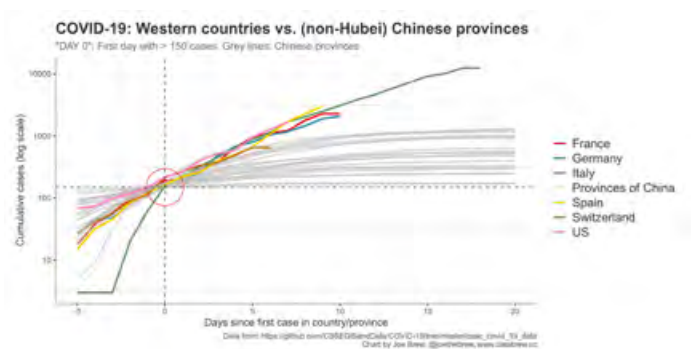
La primera conclusió: només calen sis dies per a passar d'un centenar o dos de casos a més d'un miler. Així ha passat arreu. A Itàlia n'hi havia 155 el 23 de febrer i, sis dies més tard, més de mil; Alemanya i França en tenien 159 i 191, respectivament, el 2 de març, i al cap de sis dies també més d'un miler. A l'estat espanyol, si fa no fa: el 3 de març n'eren 165 i el dia 9 ja s'havia superat el llindar dels mil.

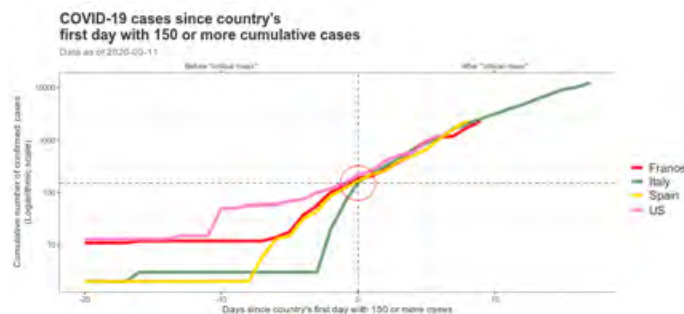
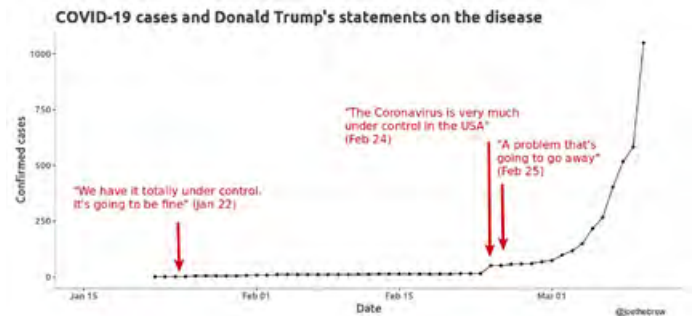
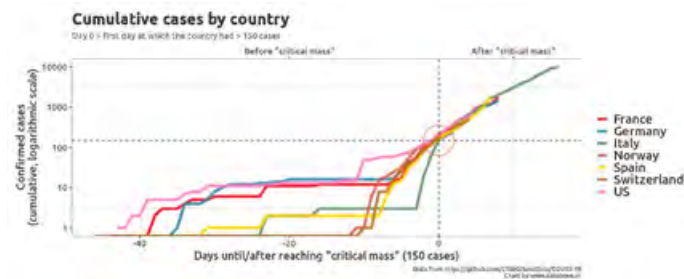
I no és l'única dada d'impacte. El 23 de gener, la Xina encara tenia menys de mil casos. Així i tot, de seguida va confinar trenta-cinc milions de persones, va tancar dotze ciutats, va establir punts de control al carrer per a calcular la temperatura de la gent. I, malgrat tot, els contagis van continuar escalant en centenars durant els dies següents. Avui, diu Brew, hi ha set paï-

sos amb més de mil casos: 'No n'hi ha cap que prengui les mesures que va prendre la Xina.' El gràfic següent compara, pintada de color gris, l'evolució en creixement dels contagis als països europeus amb les províncies xineses, llevat de Hubei, que és l'epicentre de la propagació.

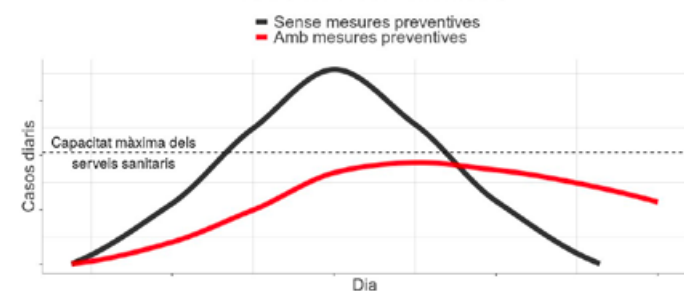
Ara que la Xina ha perdut una mica el focus, arran de la propagació en massa a tots els continents, Itàlia, que és el primer que es va unir al club, centra totes les mirades. Però, si mirem quant de temps va caldre per a escalar de cent cinquanta casos a mil, la trajectòria dels Estats Units també és semblant. Una epidèmia, explica l'analista, no és diferent en termes de creixement exponencial; l'única diferència és el ritme. Els Estats Units van darre l'estat espanyol per deu o dotze dies, com l'estat espanyol va darrere Itàlia.

El temps que cal per a anar d'un cas a cent cinquanta sí que canvia a cada estat, però una vegada s'abasta la massa crítica de cent cinquanta infeccions, el creixement esdevé molt similar a tot arreu. Ja hem vist que, una volta allà, s'arriba al miler abans d'una setmana. Ara, però, ens hauria

2 escenaris d'un brot

de preocupar la fase següent: quants dies calen per a passar de mil a deu mil. Brew respon: tan poc com deu dies.

Per tant, i tal com remarca l'analista, Itàlia no és cap excepció: és la norma. Tot allò que ve després dels cent cinquanta contagis és 'predictible', l'única diferència és que a Itàlia es va arribar a la massa crítica uns quants dies abans, i porta un avantatge d'una setmana a deu dies a l'estat espanyol. Però va pel mateix camí.

De les dades de Brew es desprèn, fins i tot, que l'estat espanyol té encara menys control de la situació que no pas Itàlia. Considerem que el dia 0 és quan es detecten cent cinquanta casos. Doncs el dia tercer, Itàlia en tenia 453 i l'estat espanyol, 400. El dia vuitè Espanya ja havia superat les xifres que Itàlia havia assolit al mateix punt del procés: 2.277 per damunt de 2.036. El dissetè dia, Itàlia ja en tenia més de dotze mil. El dissetè dia de l'estat espanyol és d'aquí a una setmana, el 20 de març, i sembla que la tendència a l'alça és cada vegada superior a la d'Itàlia.

I amb les dades més actualitzades, l'analista indica que ara mateix la progressió

de casos de l'estat espanyol ja supera la d'Itàlia.

Tot i haver imposat zones de quarantena relativament aviat, Itàlia no va poder controlar el brot. Va fer massa poc i massa tard, i en tan sols deu dies va escalar de mil a deu mil infectats per la Covid-19. Brew es demana: 'En vista d'una corba epidèmica idèntica, per què els altres països europeus no fan més que Itàlia, i fins i tot fan menys?'

I és contundent: 'No es tracta de protegir-se un mateix, sinó d'interrompre les cadenes de transmissió per protegir els vulnerables.' Per això demana mesures més 'radicals' per a 'preveure i diferir' casos.

Les dades de Joe Brew també palesen que el president dels Estats Units, Donald Trump, s'equivoca: vegeu aquestes tres frases, en què el magnat gallejava de tenir la situació absolutament controlada, tot afirmant, el 24 de febrer, que el coronavirus era 'sota control als Estats Units d'Amèrica' i, tot just l'endemà, que era un problema que se n'aniria. No ha passat ni una setmana, i la xifra d'infectats als Estats Units s'ha escampat com pólvora i ja supera el miler. ■

Catalunya Nord va a les urnes en un clima d'excepcionalitat

Eleccions L'extrema dreta encapçala els sondatges a Perpinyà, tot i que sembla que no podrà impedir la segona volta de la setmana vinent

Candidatura de Jean-Marc Pujol. ALBERT SALAMÉ

ALEXANDRE SOLANO

Demà hi ha eleccions municipals a Catalunya Nord, en un context d'excepcionalitat a causa de la crisi del coronavirus. Dijous, el president francès, Emmanuel Macron, va fer una crida a romandre a casa, va ordenar el tancament de les escoles i va prohibir els actes amb més de cent persones. Tanmateix, i tot i els rumors d'aquests

darrers dies, les eleccions municipals a l'estat francès no s'han ajornat pas.

Uns comicis que no arriben en un moment gaire bo per a Macron, per la baixa popularitat arran de la reforma de les pensions i perquè té una estructura territorial dèbil per a configurar llistes municipals. Per la seva part, els Republicans i el Partit Socialista batllaran per conservar el poder local i les grans batllies, després d'haver estat relegats en les eleccions presidencials,

legislatives i europees. Uns bons resultats podrien fer que es recuperessin per a futures cites electorals, mentre que una derrota podria dirigir les formacions cap a una descomposició encara més accelerada.

En el cas de Catalunya Nord, encara es manté l'equilibri polític habitual entre el centre-esquerra, el centre-dreta i les llistes locals de caràcter més transversal. En canvi, a les trenta-tres ciutats de més de 3.500 habitants, el

Encara es manté l'equilibri polític habitual entre el centre-esquerra, el centre-dreta i les llistes locals de caràcter més transversal

En les eleccions municipals a Perpinyà, hi ha cinc candidatures que poden assolir el 10% del vot i passar a la segona volta. ALBERT SALAMÉ

partit de Macron només hi presenta tres llistes, els Verds una i Reagrupament Nacional solament set.

Hi ha cinc municipis de més de 3.500 habitants – Alenyà, Pollestres, Santa Maria del Mar i Sant Esteve del Monestir – on només hi ha una candidatura i ja saben qui serà el futur batlle. Tot i això, el resultat de Perpinyà marcarà en gran part l'èxit o el fracàs de les diferents formacions polítiques a Catalunya Nord.

Perpinyà: es podrà fer front a l'extrema dreta?

En les eleccions municipals a Perpinyà, hi ha cinc candidatures que poden assolir el 10% del vot i passar a la segona volta del 22 de maig. El candidat d'Agrupament Nacional, Louis Aliot, és qui

té una intenció de vot més alta, amb més d'un terç del vot, lluny del 50% necessari per a evitar una segona ronda.

L'actual batlle, Jean-Marc Pujol, dels Republicans, amb prop d'un 20% dels vots es disputaria la segona plaça amb Agnès Langevine, vice-presidenta d'Occitània i cap dels Verds a Catalunya Nord.

Finalment, qui va ser adjunt de Pujol, Romain Grau, és candidat de la República En Marxa –amb els catalanistes de Sí al País Català dins la llista–, i també es preveu que assoleixi el mínim de vot necessari, mentre que l'Alternativa, una candidatura ciutadana que té el suport d'Esquerra Republicana de Catalunya Nord, la CUP i bona part dels partits d'esquerrres francesos, opta a ser present

Hi ha cinc municipis de més de 3.500 habitants –Alenyà, Pollestres, Santa Maria del Mar i Sant Esteve del Monestir– on només hi ha una candidatura i ja saben qui serà el futur batlle

en la votació de la setmana vinent, tot i que podria quedar fora per un marge de vot molt estret.

Hi ha altres candidats amb menys possibilitats, com ara Clotilde Ripoull (5%), que comparteix llista amb Unitat Catalana, Olivier Amiel (5%), adjunt del batlle aquesta legislatura, i Alexandre Bolo (2%), candidat del Front Nacional ara fa tres anys.

Per a la segona volta, la darrera enquesta mostra un avantatge per al candidat d'extrema dreta. Si hi ha tres candidatures o més, Aliot pot guanyar còmodament, mentre que si només s'enfronta a una sola llista electoral, sigui perquè la resta de partits uneixen forces o bé retiren la candidatura, el resultat pot ser molt ajustat. ■

7 DIES

{ La selecció de la setmana { 23 juliol/Dijous 27 ju

Dimarts 10.25 anys sense l'Ovidi:
una absència plena de vida

ARXIU PERSONAL OVIDI MONTLLOR

Dimecres 11. Joan F. Mira: 'Jo em considere
entre valencià i romà'

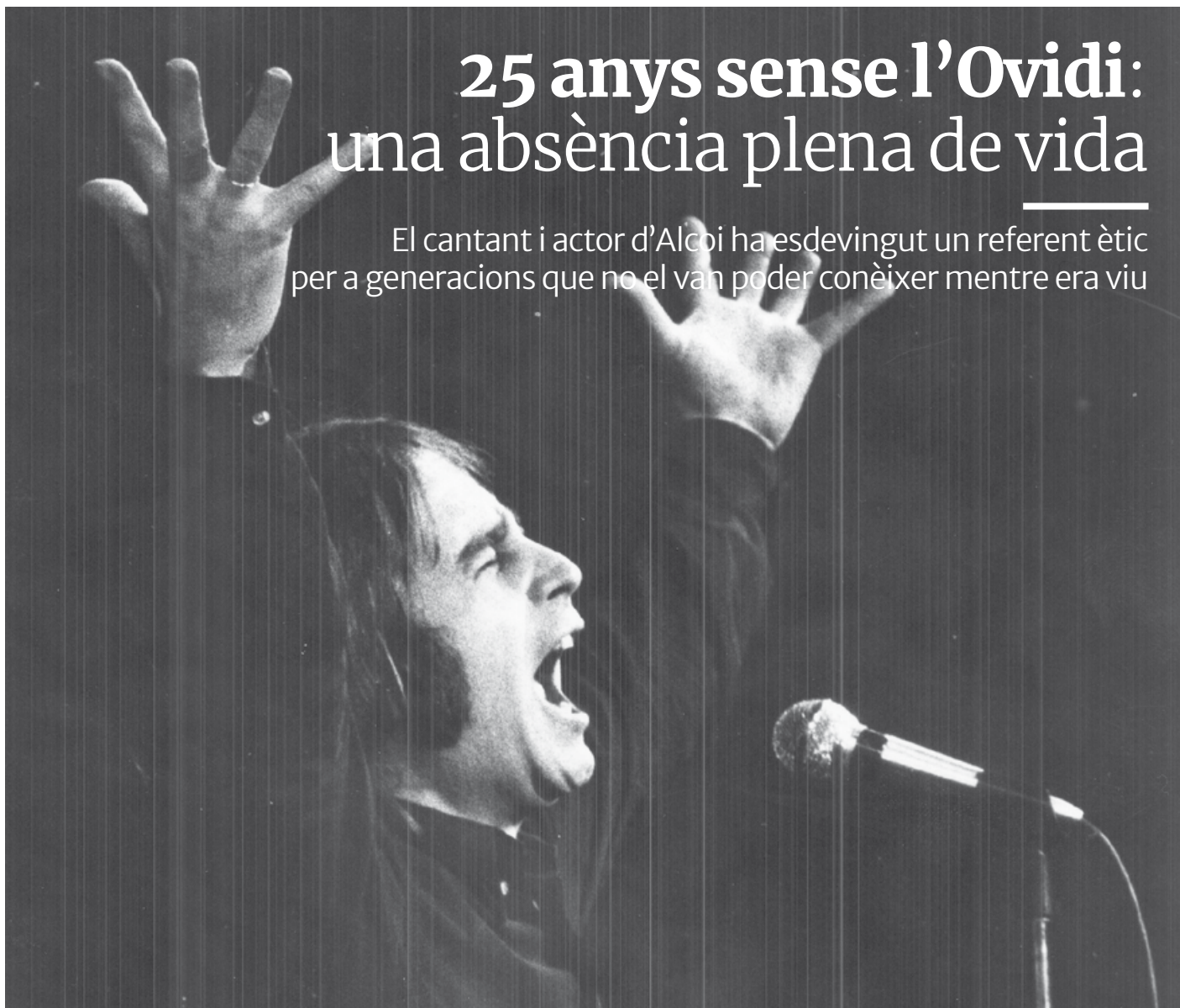
ALBERT SALAMÉ

Divendres 13. Txell Feixas: 'La perseverança
de les dones àrabs ho
aconseguirà rebentar tot'

ALBERT SALAMÉ

25 anys sense l'Ovidi: una absència plena de vida

El cantant i actor d'Alcoi ha esdevingut un referent ètic per a generacions que no el van poder conèixer mentre era viu

ARXIU PERSONAL OVIDI MONTLLOR

VICENT PARTAL

El 10 de març de 1995, avui fa exactament vint-i-cinc anys, Ovidi Montllor i Amengual moria a Barcelona, a cinquanta-tres anys. L'Ovidi, com tothom el coneix, va morir enmig de moltes dificultats personals. No tan sols per la malaltia, un càncer d'esòfag que l'havia anat apagant i que li havia atacat precisament la veu, allò que més el

definia. El 1995 es vivia un dels moments culminants de l'oblit planificat amb què la transició postfranquista havia recompensat els cantants i els activistes culturals que tant havien fet en la lluita contra la dictadura. Ovidi Montllor, cantant i actor, durant el final del franquisme i la transició, va ser omnipresent en escenaris i films, però com tants companys seus es va trobar que els nous gestors culturals i polítics preferien rescatar mòmies folklòriques

Ovidi Montllor, especialment, fou víctima de la censura més directa i estricta al País Valencià i el silenci i la marginació a la resta del país

franquistes o cantants insulso a programar artistes que havien estat incòmodes per al franquisme i que continuaven essent incòmodes després.

Ovidi Montllor, especialment, fou víctima de la censura més directa i estricta al País Valencià i el silenci i la marginació a la resta del país. Però amb els anys l'Ovidi, la seua figura i el seu mestratge, han renaixut fins a convertir-lo en una icona reivindicativa, en un model a seguir. La seua absència ha

ARXIU PERSONAL OVIDI MONTLLOR

esdevingut de fet una presència permanent que el manté viu, especialment entre unes generacions que no el van conèixer.

En una entrevista recent a VilaWeb, David Fernández diu que Ovidi Montllor 'és un fenomen, una experiència, que encara s'ha d'analitzar'. I afegeix: 'Com és possible que una generació molt àmplia faci seu, com a referència, un cantautor que havia estat oblidat i arraconat? Amb l'Ovidi, tenim una mena de brúixola. Nosaltres veníem de la democràcia d'amnèsia i

Va començar a fer teatre a Alcoi el 1965 i el 1968 començà a cantar i enregistrà el primer disc, 'La fera ferotge'

Ovidi va ser una mena d'antídoto. Vèiem allò que deien a la televisió i no ens quadrava amb la nostra realitat; en canvi, allò que deia ell ens quadrava molt més amb allò que ens passava. I ara igual.' L'ex-diputat de la CUP forma part, juntament amb el poeta David Caño, el músic Borja Penalba i la cantant Mireia Vives, del grup Ovidi25, que treballa per recuperar i actualitzar el sentit i el missatge del cantant alcoià.

El cantant d'Alcoi, la veu dels poetes

Ovidi Montllor i Mengual va nàixer a Alcoi el 4 de febrer de 1942, en una família de classe i tradició obrera, que ell va reivindicar sempre. Després de traslladar-se a Barcelona, el 1959, va ser militant del PSUC, de primer, i del Partit dels Comunistes de Catalunya, després. Alhora fou un gran defensor de la unitat dels Països Catalans. A dotze anys va haver de començar a treballar i es vantava d'haver fet trenta-sis oficis diferents, de picapedrer a cambrer i de pastor a mecànic.

Va començar a fer teatre a Alcoi el 1965 i el 1968 començà a cantar i enregistrà el primer disc, *La fera ferotge*, una crítica directa al franquisme, amagada rere un to festiu i una ironia que sempre va acompanyar la seua feina. Va enregistrar deu àlbums, la major part amb la col·laboració del seu gran amic Toti Soler. Com a actor, va participar en una cinquantena de films i una trentena d'obres teatrals.

Molt aviat començà a interpretar i musicar poemes d'autors com ara Vicent Andrés Estellés, Joan Salvat-Pa-

passeit, Salvador Espriu, Pere Quart i Josep Maria de Sagarra. La relació amb Estellés va ser molt íntima i especial. Va popularitzar-ne com ningú la poesia i va crear autèntics monuments sonors com el seu recitat de *Coral romput*, publicat el 1979 en un doble disc. El 27 de març de 1993 l'Ovidi va assabentar-se de la mort d'Estellés precisament mentre actuava a Castalla. De dalt l'escenari estant, va oferir un emotiu homenatge al poeta i amic, entonant 'M'aclame a tu', els versos que Estellés havia dedicat a Xàtiva en el *Mural del País Valencià*.

Una veu que ha obert camí

Després de la seua mort i d'uns anys de silenci, de sobte la veu de l'Ovidi es va tornar a sentir, especialment a partir de la publicació del documentari *Ovidi Montllor: Crònica d'un artista*, per la revista Enderrock, i d'un gran concert organitzat per l'Ateneu de Gràcia la Torna i la discogràfica Propaganda pel Fet al Palau de la Música Catalana de Barcelona, en el qual van intervenir més de quaranta artistes i amics que en reivindicaren la memòria i l'obra.

El 10 de març de 2013, coincidint amb el divuitè aniversari de la seua mort, Alcoi finalment en reivindicà la figura amb tot d'actes públics que van incloure el canvi de nom del passeig Viaducte pel d'Ovidi Montllor, la instal·lació d'una placa a la casa on havia nascut, al carrer de Sant Joan de Ribera, 15, i la inauguració d'una impressionant escultura de cinc metres d'alçada feta pel seu gran amic Antoni Miró.

Antoni Miró era, juntament amb Isabel-Clara Simó, un dels més grans amics d'Ovidi Montllor i havia treballat de manera constant al seu costat, amb els dissenys d'alguns dels seus discs –sobretot l'extraordinària caixa que servia d'embolcall d'*A Alcoi* (1974). Aquell disc i aquella coberta varen marcar un abans i un després en l'obra de l'Ovidi i representen encara avui un cim de la cultura valenciana de tots els temps, tant pel contingut com pel contingut.

Aquell mític dibuix de la capsa ha estat recuperat ara precisament per Toni Miró com a reclam d'una de les tres exposicions que aquests dies commemoren els '25 anys de vacances' de l'Ovidi, a Alcoi.

De fet, durant els mesos de febrer i març Ovidi Montllor és el protagonista de tres

exposicions a la seua ciutat. La primera és 'Perquè vull. A Ovidi Montllor' i restarà oberta al centre que porta el seu nom fins el dia 27 de març. La segona és 'O d'Ovidi, Rafael Amorós' i es pot visitar també fins el dia 27 de març a la Casa de la Cultura; i la darrera és a la Llotja de Sant Jordi amb el títol de 'Vinticin-cvacances, a Ovidi Montllor'.

La crítica i l'elegància de l'Ovidi, vint-i-cinc anys després

Vint-i-cinc anys després de la seua mort, l'Ovidi és ben viu, doncs, en el record de la gent, gràcies a les seues cançons, a la seua obra com a actor però també a l'exemple d'aquesta manera tan peculiar d'encarar la vida, a partir d'una posició insubornable, crítica en el fons però elegant

i ben treballada en la forma. La seua reivindicació ha estat i és una història excepcional en una cultura com la catalana, que oblida amb massa facilitat els seus grans noms.

D'ençà de la mort de l'Ovidi, molts músics n'han mantingut vives les cançons, que han estat interpretades, arranjades i enregistrades en diversos àlbums. És el cas de Feliu Ventura, de Pau Alabajos i dels alcoians Verdcel i Arthur Caravan. També n'hi ha que li han dedicat cançons, com ara Cesk Freixas, i discs sencers, com l'*Homenatge a Ovidi* dels Inadaptats, que després van vestir-se de *Fera ferotge* per interpretar les cançons de l'Ovidi en format acústic. No és pas l'únic grup que va prendre el nom d'una cançó de l'Ovidi. També és el cas de Diluvi, que es va estrenar amb

un àlbum de versions folk del cantant alcoià.

Però si hi ha un nom d'un músic que vaja lligat al d'Ovidi Montllor és Toti Soler, que durant anys l'acompanyà amb la guitarra. VilaWeb hi va parlar amb motiu del setantè aniversari del naixement de l'Ovidi. 'Quan tinc algun dubte sempre penso: "Què faria l'Ovidi"?' ens deia. Després de la seua mort, Toti Soler va retre-li homenatge amb el disc *Deu catalans i un rus*, juntament amb Ester Formosa i Carles Rebassa.

Aquesta supervivència, aquest reconeixement de l'Ovidi per damunt de la mort física, era remarcada per la seua gran amiga Isabel-Clara Simó, que ho assenyalava en aquest text: 'Hi ha persones que moren abans d'hora i que fan plorar els seus amics i la

ARXIU PERSONAL OVIDI MONTLLOR

ARXIU PERSONAL OVIDI MONTLLOR

gent que les estima. Un artista que mor, però, rep homenatges i se'n diuen lloances, però l'esquerpa societat cultural, els egos inflamats de tots els que en formem part, acaba per oblidar-lo. Alguna celebració escadussera. Algun record en data assenyalada. I capes d'oblit fins que se l'enduu la història i o bé esdevé un clàssic, o bé desapareix per sempre més. Però Ovidi, no. Ovidi mor i el plora un país sencer. I passen els anys i els joves l'escolten i el fan més gran encara. Quan els qui no coneixen l'artista traspassat

són els qui el recorden, és que ha nascut un clàssic. I aquest és el cas d'Ovidi Montllor, no gens freqüent, i menys en uns Països Catalans acomplexats i perplexos.'

La gran pregunta –impossible de respondre, però– és com viuria l'Ovidi un moment com l'actual, la seua pròpia reivindicació –i de vegades, inevitablement, instrumentalització– després de tants anys de dificultat, una certa banalització de la cultura que creix i pren possessió d'àmbits abans reservats a obres majors o la situació política

del país, al sud i al nord, apassionant com mai però contradictòria com mai també.

El periodista i ex-diputat de Compromís Jordi Sebastià, que va fer a la revista el Temps la darrera entrevista a l'Ovidi, creu que s'hi acostaria amb molt d'humor. 'Estic segur que s'ho miraria amb sornegueria perquè ell era molt autoexigent i sempre estava pendent de millorar el seu treball i la seua feina, cosa que contrasta molt amb aquest tipus de gent que ara, al cap d'una setmana, ja volen ser estrelles indiscutibles.' Per

a Sebastià aquella va ser una entrevista de les que deixa petja. L'havia conegut a Burjassot, el seu poble i poble de l'Estellés, quan varen organitzar un homenatge al poeta, en el qual l'Ovidi va participar i el va **entrevistar** tot just un dies abans de faltar i quan els símptomes de la malaltia ja no es podien amagar. 'La gent –diu Sebastià– sempre comptava que l'Ovidi seria solidari però al mateix temps era com si hagués acabat la seua carrera professional.'

Un altre dels músics que ha fet versions de l'Ovidi, Pau Alabajos, és molt directe quan hom li demana què pensaria avui. I recorda precisament aquella entrevista. 'L'Ovidi trobava inexplicable de ser apartat perquè es volia promocionar, els polítics de l'època volien promocionar, una cultura blanca, naïf, desideològica i allunyada de qualsevol intenció crítica.' Alabajos està convençut que continuaria criticant aquest canvi d'orientació i que políticament 'seria al costat dels drets humans i de la justícia com ho va estar tota la seua vida'.

És evident, però, que la resposta sobre què pensaria no la tenim ni la podrem tenir ja. Però també és evident que l'Ovidi va deixar moltes respostes a llegir entre línies en les lletres de les seues cançons o en la documentació aplegada en el seu riquíssim arxiu personal, digitalitzat per la Universitat d'Alacant. Escoltar-lo, escoltar per exemple algunes de les seues cançons més emblemàtiques, és en tot cas una aproximació interessant al seu pensament, bona de fer avui que fa vint-i-cinc anys que ja va se'n va anar de vacances.

Totes les imatges han estat cedides per Sheroes Hangout. vw

‘Un atac amb àcid em va arruïnar a mi, la meva família i les meves emocions’

SERGI UNANUE

Seixanta-unè capítol de la sèrie ‘La volta al món sense bitllet de tornada’ · Sergi Unanue explica les històries de dones supervivents dels atacs d'àcid a l'Índia

Una tarda d'abril del 2013, l'Ashama era tranquil·lament a casa, a l'Índia. De sobte, va sentir uns crits que venien d'una altra habitació. Quan hi va anar, es va trobar un grup d'homes, entre els quals el seu marit, provant de penjar la seva cosina d'un ventilador pel coll. Els atacants van veure entrar l'Ashama, la van agafar i la van arrossegar fins al pati, on li van llençar

àcid pel cos, cosa que li va causar malformacions. Un dolor, explica uns quants anys més tard, que li va ‘cremar el cos, i també els somnis’. Tenia 25 anys i estava embarassada. Va donar llum, però el nadó no va sobreviure. ‘Un atac amb àcid em va arruïnar a mi, la meva família i les meves emocions’, diu.

El cas de l'Ashama no és cap excepció. Els atacs amb àcid són una realitat a l'Índia

i, de fet, segons el Gabinet Nacional d'Arxius Criminals, les xifres van creixent. L'organisme ha publicat un informe en què detalla que entre el 2014 i el 2018 s'han registrat 1.483 víctimes d'atacs amb àcid al país. La veritat, però, és que n'hi ha moltes més.

En molts casos, les supervivents no s'atreveixen a denunciar-ho, per l'estigma social que comporta haver patit violència d'aquest tipus, perquè hi ha algun membre de la família implicat o per por d'una represàlia. La Madhu, per exemple, no ho va denunciar perquè l'atacant va amenaçar de fer mal als seus

pares. Quan tenia 17 anys, un noi que havia conegut en unes classes de repàs la va assetjar durant un temps. Ella el va rebutjar unes quantes vegades i, fins i tot, va declinar una proposta de matrimoni. Un dia quan tornava de l'institut, l'agressor li va llançar àcid a la cara.

El rebuig és un dels detonants principals de les agressions. Un estudi fet per diverses organitzacions va analitzar 110 agressions amb àcid que s'havien publicat als mitjans de comunicació: en el 35% de casos, l'excusa que hi havia darrere d'aquests crims era el rebuig a alguna propos-

Els primers dies de tractament són molt importants. L'objectiu principal d'aquest període inicial és el d'intentar minimitzar tant com sigui possible les afectacions respiratòries, visuals i auditives que hi pot haver si l'àcid ha tocat la cara

ta de sexe o de matrimoni. Les disputes familiars o la pressió social en són altres excuses. La Reshma, per exemple, va ser atacada pel seu marit, qui la volia obligar a fer-se un test de detecció del sexe del nadó que esperava. Fins aquell moment només havia tingut filles, i el marit volia un fill mascle 'que perpetués el seu nom i el de la seva família'. Després d'apallissar-la, li va llançar àcid als genitals i la va deixar tancada a casa durant cinc dies, fins que els seus pares la van rescatar i la van portar a l'hospital.

Els primers dies de tractament són molt importants. L'objectiu principal d'aquest període inicial és el d'intentar minimitzar tant com sigui possible les afectacions respiratòries, visuals i auditives que hi pot haver si l'àcid ha tocat la cara, cosa que és força

habitual. El producte químic corroeix pell, múscul i os, i això pot causar discapacitats cròniques i, fins i tot, la mort. En el 80% dels casos, les supervivents han de conviure amb algun grau d'afectació visual o són completament cegues.

'Si jo no puc tenir-la, no pot tenir-la ningú'

La Ria Sharma, fundadora de l'ONG Make Love Not Scars (Fes l'Amor, No Cicatrius), explica en una entrevista a BuzzFeed India que aquests atacs sorgeixen de la mentalitat de 'si jo no puc tenir-la, no pot tenir-la ningú'. A l'Índia, una dona és jutjada pel seu aspecte i, per això, l'atacant creu que, si en destrueix la fesomia, destruirà la seva posició en la societat'.

L'activista social, qui també va crear el primer centre

1. L'Ashama va ser atacada amb àcid quan tenia 25 anys. SH // 2. Un home va atacar amb àcid la Madhu quan tornava de l'institut. SH // 3. El marit de la Reshma va ser l'autor de l'agressió. SH

1. La Shanti va sobreviure a un atac amb àcid que tenia com a únic objectiu 'donar una lliçó' a la seva família. SH
// 2. La Rupauli desconeix qui la va atacar quan tenia 22 anys. SH // **3. Veure una supervivent d'un atac amb àcid treballant amb normalitat és excepcional. SH**

Bangladeix és on s'han registrat més casos de tot el món durant molts anys

de rehabilitació per a supervivents d'atacs amb àcid del món, és crítica amb la societat del seu país: 'L'agressor té com a missió arruïnar la vida de la dona, però som nosaltres, com a societat, no acceptant les víctimes i culpant-les, els qui en realitat assegurem que l'atacant tingui èxit en la seva missió d'arruïnar la posició social de la víctima.'

El 80% de les persones que pateixen atacs amb àcids són dones. Per això, fins ara, aquesta mena d'agressions s'han considerat violència masculista. D'uns pocs anys ençà, però, s'ha començat a fer servir l'àcid com a arma i el percentatge d'homes atacats ha crescut. Per a Sharma, això passa perquè 'és molt fàcil aconseguir-ne, és molt barat i és un acte covard de cometre'. Això sí, gairebé el 100% d'atacants són homes.

Bangladeix és on s'han registrat més casos de tot el món durant molts anys. Tot i des de fa un temps, les xifres van minvant d'un 20%-30% cada any. Si el 2002 es van documentar 494 casos, a final de l'any passat se n'havien registrat vuit. Alguns experts creuen que això respon a la limitació en l'accessibilitat a l'àcid i a la dura penalització

que va entrar en vigor ara fa divuit anys, la qual preveia la possibilitat que un agressor fos sentenciat a mort. D'aleshores ençà, catorze criminals han estat condemnats a la pena capital i 338 a penes de presó, i hi ha hagut 700 detinguts.

A l'Índia s'han aplicat unes mesures similars, però això no ha frenat els agressors. Hi ha qui assegura que és perquè els tribunals no apliquen la llei amb prou contundència. De fet, aquests darrers anys hi ha hagut més atacs amb àcid i, en canvi, la xifra d'acusats s'ha reduït. En alguns casos, les supervivents es desperten en un malson i no arriben a saber mai qui les ha atacades. La Rupauli, per exemple, dormia en una sala de ball amb uns companys quan va 'obrir els ulls amb un crit de dolor'. Algú li havia buidat àcid sobre la cara. Els qui eren allà, en comptes d'ajudar-la, comentaven que potser 'l'havia posseïda un esperit maligne'.

Sheroes Hangout

L'Ashama, la Madhu, la Reshma i la Rupauli han trobat feina. De fet, treballen juntes en una innovadora cafeteria d'Agra. Sheroes Hangout va néixer el 2014 per visibilitzar les supervivents d'atacs amb

Les supervivents són les úniques treballadores a Sheroes Hangout. SH

àcid i reinserir-les a la societat índia. Elles s'encarreguen de tot, des de preparar els plats fins a servir-los.

A més a més, aquest comerç té una particularitat interessant: al menú no hi ha preus. El client demana els plats que vol i, en acabat, en paga allò que li sembla. Això ha atret persones d'arreu del país i del món, que s'han vist corpeses per les històries que expliquen les treballadores.

El cofundador de Sheroes Hangout és Ashish Shuckla, un periodista que porta la fundació Chhanv, amb l'objectiu de 'posar de manifest aquesta problemàtica en la societat actual'. Després d'haver estat en contacte amb diverses supervivents, va veure que el gran problema que tenien era la inclusió social després de l'atac. Per aquest motiu, va crear un projecte que les posés de cara

Sheroos Hangout va néixer el 2014 per visibilitzar les supervivents d'atacs amb àcid i reinserir-les a la societat índia. Elles s'encarreguen de tot, des de preparar els plats fins a servir-los

al públic i, al mateix temps, els permetés de tenir independència econòmica. 'En la societat índia veus que qui té el poder té el control financer. Això vol dir que les persones que no tenen poder, com les dones, tenen una càrrega extra perquè se senten mantingudes', analitza l'activista en declaracions a VilaWeb. 'Amb diners, poden perseguir els seus somnis, poden comprar allò que vulguin, anar al mercat, i es poden sentir lliures, independents. Nosaltres volem que les dones agafin confiança, aprenguin alguna professió i puguin tornar a somiar'.

'Després de Sheroes Hangout hi ha hagut un impacte molt positiu en les supervivents. Ara hi ha més dones conscients que no estan soles, que n'hi ha més, com elles, que han patit aquesta violència', valora el periodista. L'èxit d'aquest projecte els

ha fet créixer, i ara tenen un nou establiment a Lucknow, on ofereixen el mateix servei i treballen amb el mateix propòsit que la seva germana gran d'Agra. 'Aquest és un ambient on es poden sentir còmodes, segures i amb molt de suport, i això és molt útil per a elles. Aquí poden créixer amb facilitat. En aquesta cafeteria, tothom se sent normal', resumeix Shuckla.

La fundació Chhanv treballa en diversos projectes centrats en l'educació i la formació professional. El director considera que les supervivents tenen ara 'un salari digne' i explica que l'objectiu és que 'puguin aprendre habilitats i aconseguixin una feina justa que puguin dominar i promoure's' i donar feina a altres dones que, com elles, han estat atacades per un home, fet que els ha causat molt més que malformacions.

JOAN F. MIRA

‘Jo em considere entre valencià i romà’

Acaba de publicar ‘Tots els camins’ (Proa), el segon volum de memòries, en què parla de les seves vivències des que tenia catorze anys fins als trenta-cinc

ALBERT SALAMÉ

MONTSERRAT SERRA

Fa tres mesos, l'Institut d'Estudis Catalans feia un homenatge acadèmic a l'escriptor, antropòleg i traductor Joan F. Mira, amb motiu dels vuitanta anys. VilaWeb també li dedicava una peça especial, ‘Treballs no gens perduts: els vuitanta anys de Joan F. Mira’. Un any abans, el 3 de desembre del 2019, Mira es posava a escriure. Havia decidit de fer un segon

volum de memòries després d'*El tramvia groc* (Proa, 2013), on explicava la seva infantesa i primera adolescència, a la casa de l'Horta que la família Mira tenia als afores de València. Aquell volum lluminós (podeu **llegir-ne una entrevista**) s'acabava quan l'escriptor tenia catorze anys i el seu pare es moria sobtadament. Ara, set anys després, la memòria literària de Joan F. Mira repren

aquell punt i s'allarga fins al 1975, amb la mort del dictador, quan l'escriptor ja té trenta-cinc anys. El títol: *Tots els camins* (Proa).

I es diu *Tots els camins* perquè una part significativa del volum s'esdevé a Roma, quan després d'haver entrat de novici i ‘júnior’ als escolapis, passant per diversos monestirs de la península (Iecla, Iratxe) l'envien a fer la llicenciatura de filosofia

La manera com jo experimentava la vida entre els catorze i els vint anys avui és vista com una cosa raríssima

A mi em sorprèn també com a catorze anys podia tenir aquella maduresa interior, aquella capacitat de pensar, reflexionar, desitjar i intentar sentir aquelles coses

a la Universitat Pontifícia Gregoriana, al cor de Roma, una ciutat que el marcarà per sempre. La segona part del llibre és el seu retorn a València i l'inici de la seva militància política clandestina amb Alfons Cucó i la fundació del Partit Socialista Valencià (PSV), tot i que no entra en detalls. També explica els dos estius que va passar a Alemanya treballant en unes fàbriques, el seu primer amor, l'arribada de l'estabilitat laboral i econòmica passant les oposicions a catedràtic de grec d'institut i la seva dimensió d'antropòleg. El llibre es llegeix de gust. La prosa, l'estil, de l'escriptor és una delícia.

—Jo sempre ho dic, que en literatura preval la forma. La forma és la literatura. No és important què dius sinó com ho dius. Perquè el com produeix l'última finalitat de la literatura, que és fer una obra estètica.

—En el cas d'unes memòries, hi ha una dificultat afegida?

—Potser sí, perquè has de jugar amb molta delicadesa amb tu mateix: no passar-te de rosca, no inventar coses que no són, limitar la capacitat de la teua pròpia memòria. Per exemple, no posar res que jo no haja recordat o evocat o tret de dins d'alguna manera. De fet, he tret coses que ni sabia que les tenia. El cervell és molt complicat. Hi ha records que ni tu saps que tenies allà dins.

—En alguns moments, el grau de detall és altíssim.

—El grau de detall forma part de la literatura. Una cosa que és important: jo he viscut un món molt diferent del que viu la gent jove d'ara. Quan era petit (ja ho vaig explicar a *El tramvia groc*), vaig viure unes formes de vida en certa manera premodernes. I ara a *Tots els camins* mostre unes formes de vida diferents, més lligades a l'experiència de la vida. La manera com jo experimentava la vida entre els catorze i els vint anys avui és vista com una cosa raríssima.

—Us en sorpreneu també, avui, de la forma de vida que vau triar quan vau

decidir de ser sacerdot. En el llibre ho dieu així: 'No puc imaginar un adolescent (i molt menys un adolescent d'ara mateix, com algun dels meus néts o dels seus companys...) projectant-se en el seu futur tal com jo em projectava en el meu abans de fer els quinze anys, desitjant una vida conventual i amb sotana, apartada i tancada.'

—A mi em sorprèn també com a catorze anys podia tenir aquella maduresa interior, aquella capacitat de pensar, reflexionar, desitjar i intentar sentir aquelles coses. No puc imaginar-me els meus néts tenint aquesta mena d'experiència. És clar que els han educat d'una altra manera i no han tingut una educació religiosa profunda.

—Dieu que volíeu ser un sant. Però diria que aquest sentiment tan religiós tenia relació amb la pèrdua del pare.

—Així és com acaba *El tramvia groc*, amb la mort de mon pare. Jo tenia molta sintonia amb ell, hi estava molt unit, m'hi sentia molt identificat. Per tant, la manera com es va morir va ser un trauma. Em vaig trobar desubicat i els pares escolapis del col·legi em van recollir. Jo vaig tenir la típica educació religiosa d'una criatura d'aquella època: anar a missa, passar el rosari, anar a les processons. Però, per altra banda, a casa meua de l'Horta vivíem una vida absolutament lliure.

—Avui es fa difícil d'entendre l'acceptació d'aquesta reclusió que implicava el noviciat.

—No és acceptar-la, és que jo la buscava, després d'aquella mena de trauma interior. Que també va tenir una repercussió exterior, perquè per a l'economia de la família també va ser un cop molt dur. Quan quedés penjat, completament descol·locat, t'agafes al que tens a mà. I jo tenia a mà una altra vida possible, que era aquella, la dels escolapis. I vaig entrar en aquella nova vida amb tota la felicitat del món.

—Així, doncs, era una vida que buscàveu?

Tot ho reduïm al franquisme. Això és un tòpic, això no explica res

ALBERT SALAMÉ

—Sí, al principi amb tota la innocència d'adolescent, amb una voluntat mística, fins i tot. Després m'ho he pres amb molta ironia, però era una cosa molt seriosa. Vaig passar moltes hores, primer, en una església mig cremada de Iecla i, després, en una església cistercenca, la d'Iratxe. El monestir d'Iratxe, enmig de la muntanya, és un misteri meravellós. Allò era un món en si mateix. En aquella vida no hi havia exterior.

—Era una vida religiosa molt lligada també al franquisme?

—No, no. Això és un tòpic. La vida monàstica era com era des de l'Edat Mitjana. Franco ni sabia què era, la vida monàstica. A Franco l'únic monestir que li va interessar va ser el Valle de los Caídos. Per favor! Tot ho reduïm al franquisme. Això és un tòpic, això no explica res.

—Però el nacionalcatolicisme no és pas cap tòpic.

—D'acord, però no pots estendre una etiqueta per explicar-ho tot. La nostra religiositat profunda era el cristianisme

i la nostra era la regla de Sant Benet, del segle XV. I al monestir, de política, no en parlava ningú. L'adoctrinament franquista se circumscrivia a la lectura de la història que es feia, que era obligatòria. Però l'adoctrinament franquista el vaig patir sobretot a l'escola i al batxillerat, on teníem l'assignatura obligatòria de la *Formación del espíritu nacional*. Allò sí que era adoctrinament. No res de l'adoctrinament que diuen des de Madrid que avui fa l'escola a Catalunya.

—Allà al seminari, doncs, el nacionalcatolicisme no hi entrava.

—Nosaltres, als Escolapis, no parlàvem de seminari ni de seminaristes, era el monestir i nosaltres érem júnors. Els jesuïtes també eren júnors. I del que fèiem se'n deia el juniorat. Aquesta era la terminologia que utilitzàvem.

—Ara que esmenteu els jesuïtes, al llibre hi ha un moment que compareu els escolapis amb els jesuïtes. S'hi nota una certa rivalitat.

—Penseu que els escolapis fundaven les escoles per a la classe obrera, men-

tre que els jesuïtes ho feien per als fills de les classes benestants, la noblesa i l'aristocràcia. El col·legi dels escolapis de València, construït al segle XVIII, neoclàssic, és al barri dels Velluters, on es trobava tota la indústria de la seda. Era un col·legi per als fills dels treballadors. Per això la casa matriu dels escolapis a Roma era una casa pobre. Jo sempre dic que sóc agnòstic i mig ateu, però escolapi. Jo sóc un escolapi no creient, però culturalment i emocionalment m'hi trobe a gust.

—Hi ha un moment que parreu d'homosexualitat entre alguns júnors, però no parreu d'abusos.

—No en parle perquè jo no els he conegut, els abusos. I l'homosexualitat que jo vaig conèixer allà dintre sempre va ser molt discreta, molt dissimulada. I l'explique al llibre: un col·lega que li posava la mà al cul a un altre escolapi. Però sabeu què passa? Que de petit, a l'Horta de València, el sexe existia entre les criatures, ensenyant-se els xiquets i les xiquetes el parrusset i lo teu. I ens tocàvem. Com que de xicotet havia conegut tot això, jo tenia una visió del sexe molt desacomplexada, molt des-traumatitzada. A més, vaig estar molts anys passant cada dia pel barri de les putes de València per anar a estudiar. I això també et vacuna. A mi el sexe ni em sufocava ni m'avergonyia ni em preocupava. Hi havia renunciat d'una manera expressa. Sabia que no entrava en la meua vida i, de fet, quan sentia que a la cel·la del costat hi anava algú altre i el llit feia sorollet, és que no tenia ni interès ni morbo per imaginar-me com ho feien. No em preocupava.

—Però és el desig de sexe, o l'atracció cap a l'altre sexe, que us fa entrar en crisi i deixar els Escolapis.

—El sexe no és l'únic element que em va fer entrar en crisi. Era més el fet d'escollir entre una vida tancada o una vida oberta. Jo havia pensat per al meu futur una vida tancada, un món que era autoreferencial, on no necessitaves l'exterior de les parets del monestir, perquè

ALBERT SALAMÉ

tot el que necessitaves ho tenies dins. Jo vaig viure quatre o cinc anys sense saber què passava al món, sense passejar per cap carrer de cap ciutat. Però allò no em preocupava.

—Però vau arribar a Roma. Us van enviar a estudiar a la Universitat Gregoriana.

—Arribar a una ciutat com Roma a final dels anys cinquanta, al centre mateix, i passejar cada dia pels carrers de Roma per anar a estudiar a la Universitat Gregoriana com un estudiant normal... Ja no estava tancat i de cop se'm va obrir el món: els carrers, la gent, els museus, els monuments... I entre tot això, també les xiquetes. Sobretot a la primavera i a l'estiu. Jo que havia viscut molt l'erotisme infantil, molt de tocar el cul a les xiquetes i més, doncs tot i que hi havia renunciat, al sexe, a Roma vaig reenllaçar amb la meua infantesa. Vaig enllaçar inconscientment amb la vida lliure de la meua infantesa a l'Horta. I el sexe va tornar a aparèixer, sense que

fos una cosa escandalosa ni dramàtica. Ara, si m'hagués quedat al monestir, doncs segurament hauria continuat el camí religiós.

—Us hauria faltat el referent del món exterior.

—El referent és important. I Roma va ser un esclat de vida i d'experiències noves.

—Com era la Universitat Gregoriana a final dels anys cinquanta?

—Hi havia estudiants de tot arreu i se sentia parlar llengües de mig món. Vaig entrar en contacte amb estudiants de molts llocs diferents i també el professorat, que eren el top.

—Citeu el pare Batllori.

—Sí, però no el vaig tenir de professor. Tot i que ens vam tractar uns anys després, el 1992-1993, quan vaig fer una estada a Roma per a documentar-me sobre els Borja i vaig anar-lo a visitar a la Casa de l'Escriptor, que era una cosa indescriptible.

—Vau tenir una educació d'un nivell altíssim, excepcional per a l'època.

—I fora de la universitat també, perquè al monestir d'Iratxe vaig estudiar filosofia clàssica i, al mateix temps, les coses que m'interessaven també les estudiava a fons: història, història de l'art, literatura... Això no és un mèrit meu, sinó una cosa que em van donar.

—Teníeu molta curiositat.

—No vaig tenir mai una mentalitat tancada. I Roma, aleshores, era una ciutat extremadament viva. Jo em considere entre valencià i romà. Explique en el llibre que una vegada, essent jurat d'un premi a Roma i anant en taxi, el taxista es va desorientar i jo li vaig donar les indicacions per a anar al lloc. I em va dir: 'Com es nota que vostè és romà.' Vaig sentir una emoció! Em vaig sentir a casa.

—Sobta que quan només us faltava un any per a acabar la llicenciatura a Roma, vaig deixar l'ordre.

—Amb els estudis que havia fet a Espanya m'havien convalidat dos anys de llicenciatura de la Universitat Pontifícia. Me'n quedaven dos més. El primer, el

vaig fer a la Universitat Gregoriana. L'altre, com que vaig deixar de ser escolapi, el vaig fer a la Lateranense.

—Trobo que vaig ser poc pràctic. Podríeu haver deixat de ser escolapi una vegada acabada la llicenciatura de filosofia.

—Això no em va passar ni per la imaginació. Una mica de dignitat! I ara em sobta la naturalitat amb la qual vaig passar de la vida religiosa a la vida secular.

—L'anècdota de com vaig canviar l'hàbit dels pantalons i el polo blanc és molt bona.

—Sí, un oncle que tenia a Barcelona em va donar mil pessetes per a comprar-me roba. Vaig anar al Sepu i em vaig comprar uns pantalons i un polo blanc. Vaig anar a l'emprorador, em vaig posar la roba i vaig deixar a terra la sotana. En dos minuts i amb molta tranquil·litat, vaig canviar de pell.

—Tornant a Roma, voldria que recordéssiu la fantàstica coincidència que vaig viure pocs dies després d'arribar-hi, quan es va nomenar el papa Joan XXIII.

—Vaig veure la *fumata* blanca que sortia del balcó. Però en aquell moment ningú podia endevinar la transcendència que tindria aquell papa. Ara, ja vam veure que era diferent per les primeres paraules que va dir i perquè la primera cosa que va fer va ser visitar la presó, que era una cosa sinistra en aquell temps. Era un canvi històric, de la història de l'església i de gran part de la societat catòlica occidental. I al mateix temps, setmanes després, Fidel Castro proclama la revolució cubana.

—Creieu que us va influir Joan XXIII en el fet de deixar la vida religiosa?

—No, això no. El context és una cosa i la meua vida interior una altra.

—Durant aquell últim any d'universitat, ja fora dels Escolapis, vaig passar molta precarietat.

—Vivia en precarietat la meua família. Jo no vaig viure en precarietat sinó en la misèria. Una misèria de pel·lícula. Jo vaig arribar a passar gana i vaig tenir la sensació d'estar abandonat, perquè no tenia ningú. Fins que, a final d'aquell curs, vaig conèixer una xiqueta, la Mariella. Però la sensació que jo recorde ara és de soledat. Em trobava en una situació molt difícil, havia d'aguantar com fos fins a tenir la llicenciatura de la universitat, per no haver de tornar a començar de zero els estudis a Espanya.

—Amb la tornada a València, el 1960 comença la vostra etapa de compromís cultural i polític, des de la clandestinitat, fundant el Partit Socialista Valencià (PSV), amb la colla d'amics compromesos i amb el vostre amic de l'ànima, Alfons Cucó. Però a diferència dels anys als Escolapis, que contenen informació molt minuciosa, en aquesta etapa el detall el passeu per alt. Per què?

—D'aquella època s'han escrit centenars d'històries i centenars de novel·les. Està molt explicada, aquella època política, i la meua experiència no va ser gaire diferent de la dels meus col·legues. Quan hi ha algun punt que em va produir un cert

ALBERT SALAMÉ

xoc, per exemple dos viatges a Barcelona, ja els conte.

—Sí que expliqueu els dos estius que **vau passar a Alemanya fent vida d'obrer.**

—Treballant dotze hores al dia en una fàbrica metal·lúrgica, ja ho crec que vaig saber què volia dir ser obrer. I allí em vaig curar de tota vel·leïtat de partit comunista i de dictadura del proletariat. I al final del llibre també parle d'haver passat per París, just després del Maig del 68, el juliol d'aquell any, quan encara hi havia les cendres. Aquestes coses et formen.

—**Fora de la vida religiosa, el relat canvia.**

—Fixeu-vos que quan ja no explique la part de la vida interior, sinó una vida més externa, parle del més important per a mi com a experiència: aquells estius a Alemanya, aquella història d'amor que s'acaba, els primers anys d'institut com a catedràtic de grec... Aconseguir la càtedra d'institut en aquella època era una cosa terrorífica, duríssima! En la primera plaça que vaig guanyar, a Lorca, el primer dia d'institut, jo que tenia una cara molt juvenil, quan vaig passar per davant el bidell, em va dir: 'La matrícula preuniversitària no és oberta.' I quan li vaig dir que jo era el nou catedràtic de grec, es va quadrar: 'A les ordres, senyor catedràtic!' Aquesta escena representa tota una època. Les coses importants són les que ara no et podries imaginar com a reals.

—**Hi ha una cosa que em sorpren, en certa manera, del volum, i és el tractament que feu de la majoria de personatges, sobretot de la segona part. Per una banda, hi ha la senyora Olímpia Arozena, gràcies a la qual comenceu a fer classes de grec a València i li feu una mena d'homenatge.**

—Doña Olímpia és una de les dones històriques del País Valencià. Sense ella, jo m'hauria perdut. És l'única dona que té un retrat al paranimf de la Universitat de València, al costat de tots els rectors. Encara que no va ser rectora, va ser la

primera dona que va ser professora a la universitat.

—**Un altre homenatge és el que feu a Alfons Cucó, a qui dediqueu el llibre.**

—Quan es va morir Alfons Cucó, jo em vaig quedar vidu.

—**Però n'expliqueu poques coses. De fet, sobre la majoria de personatges que apareixen a partir de 1960 hi passeu de puntetes, no hi aprofundi, gairebé només els anomenau. És el cas de Joan Fuster, Max Cahner, Eliseu Climent i molts altres.**

—Per parlar de personatges de l'època hauria d'entrar en un camp en el qual no he volgut entrar. No ho vull fer perquè sé massa coses i hauria de fer quedar malament molta gent que ha representat molt. I no ho vull.

—**Però, per exemple, la vostra relació amb Fuster?**

—La meua relació amb Fuster era una relació personal.

—**Per això, és la part personal de les vostres vivències, les que recolliu en aquest volum.**

—La raó per a no parlar-ne és que no em dóna la gana. I prou.

—**En aquest volum de memòries us mostreu un home amb unes ganes immenses de viatjar. Heu viatjat molt.**

—Encara he viatjat massa poc. M'ha quedat Àsia per conèixer. Àfrica sí que l'he coneguda.

—**De fet, acabeu amb l'anècdota del vostre pas per Guinea Equatorial.**

—Aquells quinze dies a Guinea van ser... I Mira continua relatant històries i parlant de colonialisme i de destrucció dels països africans per part de les dictadures postcolonials. I de la seva etapa d'antropòleg i la trucada que va rebre de Lévi-Strauss per a col·laborar en l'estudi del futur del camp a Europa, a començament dels setanta... Al final, diu que hem aplegat tanta informació que l'entrevista és com un camió ple de fusta, i només calia fer una taula. ■

Jo no vaig viure en precarietat sinó en la misèria

Les coses importants són les que ara no et podries imaginar com a reals

Cada vegada hi ha més gent aïllada per possibles contagis de Covid-19. EFE

Consells per als qui hagin d'aïllar-se pel coronavirus i per als familiars

Aïllament Us oferim una guia amb recomanacions sobre com tractar el coronavirus des de casa

REDACCIÓ

Cada vegada hi ha més gent aïllada per possibles contagis de Covid-19. L'aïllament domiciliari és una mesura per a evitar que els qui puguin ser afectats pel virus el propaguin. És una de les mesures que recomana la Unió Europea i l'OMS.

Els professionals sanitaris són els encarregats de decidir si un individu determinat ha d'estar aïllat a casa, tot avaluant els criteris clínics i les circumstàncies de l'entorn

sanitari i social. El mateix personal sanitari dirà quant de temps ha de durar l'aïllament, tot i que habitualment durarà una quinzena.

Els familiars poden continuar convivint amb la persona aïllada, sempre que es mantingui estrictament la distància amb els més grans de seixanta-cinc anys, els qui tinguin malalties cròniques, les gestants i els infants menors de cinc anys.

La persona aïllada s'haurà d'instal·lar en una habitació individual, sempre amb la porta tancada. Si pot ser s'hi ha de destinar un lavabo exclusiu.

La persona aïllada s'haurà d'instal·lar en una habitació individual, sempre amb la porta tancada

Què heu de fer si sou una persona aïllada pel coronavirus 2019?

Salut fa les següents recomanacions per als aïllats:

—No poden sortir de les zones d'aïllament assignades. En cas que sigui imprescindible anar a zones comunes, s'han de rentar les mans i portar màscares.

—No poden rebre cap visita. Cal evitar el contacte amb persones i amb animals domèstics.

—Es recomana que es rentin les mans molt sovint, preferiblement amb solució hidroalcohòlica.

Es recomana de tenir un telèfon mòbil a la zona aïllada per a comunicar-se amb l'exterior

—Han de tapar-se la boca i el nas amb mocadors d'un sol ús quan tussin o esternudin o bé fer servir la part interna del colze i, de seguida, rentar-se les mans.

—S'han de dutxar i canviar la roba diàriament. Les tovalloles s'han de canviar cada vegada que es facin servir.

—Les habitacions on són aïllats s'han de ventilar tres vegades el dia, deu minuts cada vegada pel cap baix.

—Cada vegada que algú hagi d'entrar a la cambra, cal ventilar l'espai prèviament durant deu minuts pel cap baix i posar-se la màscara, tant l'aïllat com el qui hi entri.

—Si la persona aïllada sigui una mare d'un lactant, ha de dur la màscara sempre que sigui a prop del nadó i rentar-se les mans molt acuradament.

—Es recomana de tenir un telèfon mòbil a la zona aïllada per a comunicar-se amb l'exterior.

Com han d'actuar la gent que conviu amb una persona aïllada per la Covid-19?

Els qui conviuen amb els aïllats també han de seguir unes recomanacions per evitar nous possibles contagis: —Cal entrar tan poc com si-

gui possible a la cambra, tan sols quan sigui imprescindible.

—Si s'hi ha d'entrar, cal dur una màscara. També cal anar amb guants de làtex i bata resistents als fluids. Màscara i guants han de ser un sol ús.

—Cal fer servir tovalloles de paper després de rentar-se les mans.

—S'ha de mantenir una bona ventilació de les àrees compartides de la casa i ventilar deu minuts pel cap baix, tres vegades el dia.

—Cada dia cal llençar tota la brossa de casa en una bossa tancada.

Què cal fer si tota la família ha d'estar aïllada?

Quant tots els membres de casa estan aïllats, tots han de seguir les mesures d'aïllament. Els productes que necessitin els han de proporcionar gent de l'entorn social i familiar o bé els han de rebre en lliuraments a domicili. Aquestes persones no poden entrar a l'habitatge, han de deixar els productes a la porta, i les persones aïllades els han de recollir amb màscares.

Recomanacions higièniques

La higiene és un dels punts clau per a evitar el contagi del coronavirus 2019. El Departament de Salut de la Generalitat Catalana recomana:

ment de Salut de la Generalitat Catalana recomana:

—Netejar diàriament i exhaustivament els lavabos amb lleixiu, començant per la pica i acabant pel vàter. Tota la neteja s'ha de fer amb un material d'un sol ús, que s'ha de llençar acabada la neteja.

—Rentar la roba del llit, les tovalloles i la roba de la persona aïllada a 60 o 90 graus. Cal deixar-ho eixugar completament una vegada rentat.

—La roba bruta s'ha de ficar en una bossa fins que no es renti. Cal evitar de sacsejar la roba abans de rentar-la.

—El material d'un sol ús utilitzat, com ara màscares, guants i mocadors, s'ha de llençar en una galleda d'escombraries que hi ha d'haver dins l'habitació, preferiblement amb tapa i pedal d'obertura. La bossa de plàstic s'ha de tancar abans de treure-la de l'habitació.

—Els estris de cuina s'han de rentar amb aigua calenta i sabó, preferiblement al rentaplats. Val més fer-ho en tandes diferents a les de la resta de persones que viuen al pis. També es recomana que les persones aïllades facin servir plats i coberts només per a ells. ■

JAUME PADRÓS

‘És una situació absolutament nova al món’

Entrevista al president del Col·legi de Metges de Catalunya, que destaca la responsabilitat de les autoritats i també de la ciutadania en la crisi del coronavirus

ALBERT SALAMÉ

CLARA ARDÉVOL MALLOL

Jaume Padrós (Barcelona, 1959) és el president del Col·legi de Metges de Catalunya. Com tots els professionals sanitaris, aquests dies va molt més enfeinat a causa de la crisi del coronavirus. En continuen augmentant els casos a tot el país i això preocupa els professionals, per la manca de recursos i el possible col·lapse del sistema sanitari. Padrós, en nom del Col·legi de Metges, ha demanat al govern espanyol i a la Generalitat més recursos econòmics per a fer front a la crisi, però insisteix que tots –les autoritats polítiques i sanitàries i els ciutadans– hem de remar en la mateixa direcció perquè l'impacte de l'epidèmia sigui com més suau millor.

—Com es viu la crisi del coronavirus al sector sanitari?

—Amb normalitat, tensió i, evidentment, preocupació. En aquest moment, amb una mica de preocupació per tot allò que fa referència a la protecció dels professionals sanitaris. El fet que un pacient doni positiu implica aïllar els espais i les persones. Això repercuteix en les necessitats d'atenció en alguns nivells, sobretot en l'àmbit d'urgències i d'algunes especialitats o serveis. Això passa en alguns hospitals i és la qüestió que ara ens preocupa. També com adaptar els protocols perquè això es pugui minimitzar tant com sigui possible.

—Hi ha por que se sature el sistema sanitari?

—No en diria por, però sí preocupació. Hem d'evitar el col·lapse del sistema.

—S'han reforçat el nombre d'efectius? Els estudiants en pràctiques ja no les faran...

—No les faran, però hem fet algunes propostes, que encara no es poden detallar perquè han de ser avaluades i han de poder ser efectives. Espero que les administracions ens facin cas. Són propostes relacionades tant amb persones que s'han jubilat fa poc com amb persones

Hem d'evitar el col·lapse del sistema sanitari'

Tot allò que sigui prescindible o ajornable s'ha de reprogramar

que han acabat els estudis de medicina i han aprovat el MIR. És un contingent que podríem tenir aviat, i amb decisions intel·ligents, es pot fer.

—Fins a quin punt falten recursos?

—Tenim un sistema sanitari molt tensat que necessita més recursos dels que s'hi destinen. Hi haurà qui voldrà aprofitar això políticament, però hauria d'haver-hi un consens. Qui vulgui utilitzar-ho des d'un punt de vista partidista s'equivocarà. El sistema sanitari ja estava molt tensat abans i necessitava recursos. Els últims informes del professor **Guillem López Casasnovas** parlen de les necessitats reals i dels diners que necessita el sistema sanitari a Catalunya. Si s'hi afegeix aquesta epidèmia, és obvi que portem el sistema al límit. Per això, ahir, vaig demanar públicament a la Generalitat i, sobretot, al govern de l'estat que destinessin molts més diners per a fer-hi front. Això ha generat una despesa addicional que s'ha d'afrontar i s'ha d'explicar la ciutadania. Si es posen diners aquí, s'han de treure d'un altre lloc... Als ciutadans se'ls ha d'explicar que si volen tenir aquest sistema extraordinari, que atén tots els sectors de la població i que prioritza les persones vulnerables, necessitem recursos materials i humans i diners. Per això hem fet algunes propostes a les autoritats per a millorar-ho.

—Quines propostes?

—De funcionament, de coordinació, d'informació... És molt important que tots, incloent-hi els professionals sanitaris, sapiguem què fem en cada moment, el sentit que té en el context global. Jo ho vaig resumir en tres p. La primera és la protecció del sistema sanitari. Hem de procurar que aquesta epidèmia, que acabarà afectant un nombre de població es gestioni com es gestioni, impacti de la manera més suau possible perquè el sistema sanitari pugui fer front a les situacions més greus. L'estratègia de les autoritats sanitàries va encaminada cap aquí. S'han d'anar graduant aquestes decisions, però tot el

que sigui evitar contagis innecessaris és nuclear. Aquí hi té un paper important tota la ciutadania, cadascú amb la seva posició de responsabilitat.

—En quin sentit?

—Hem de demanar a la població que tot allò que sigui prescindible o ajornable es reprogrami. Revisions escolars, control de colesterol... Si ja normalment diem que hem de tenir cura dels serveis públics, especialment els sanitaris, i utilitzar-los quan és realment necessari, ara encara ho és més. Si algú té símptomes, que es quedi a casa i avisi el 061. Hem de demostrar que som una societat responsable i aconseguir que els consells i les indicacions facin que el virus impacti de la manera menys dolenta possible, perquè és inevitable. Si no, voldrà dir que no som una societat prou madura i que hauríem de prendre mesures com les que prenen els països en dictadura com la Xina. Ho han aconseguit, però no a força de demanar a la gent que col·labori, sinó a força d'obligar-la. Aquí la societat ha de confiar en les autoritats sanitàries. Són decisions molt complexes, amb els seus pros i contres, però que s'han de prendre. Animo les autoritats que prenguin decisions valentes i que s'argumentin bé. És una situació absolutament nova al món. Hi ha experts que posen molt de seny i intel·ligència operativa, però en realitat tots ens examinem, com a societat.

—Quina és la segona p?

—Protegir els professionals sanitaris, que han de tenir cura dels malalts. Han de poder comptar amb tots els equips necessaris. No s'ha d'escatimar cap equip perquè puguin estar protegits. Si els qui curen es contagien s'han d'aïllar i, per tant, perdem aquests recursos.

—I la tercera p?

—La protecció dels més fràgils, que és igual d'important. Em sembla molt adequat posar el focus sobre els qui tenen immunosupressió, però sobretot la gent gran en espais determinats. Hem fet propostes en l'àmbit de l'atenció

primària, hospitalària, residencial, socio sanitària, en la població...

—**Heu parlat de les autoritats i la informació que es dona. Hi ha prou transparència?**

—Els responsables polítics han d'explicar sense por totes les possibles situacions i explicar a la població que la seva actitud és important. Amb la qüestió de rentar-se les mans, per exemple. Avui mateix, era al bus i he vist gent que tossia sense seguir les recomanacions. Això és tan bàsic! És fonamental. És molt fàcil dipositar la responsabilitat sobre les autoritats sanitàries i polítiques, però tots els ciutadans tenen responsabilitats. Rentar-se bé les mans sovint, evitar contactes, no sortir de casa si un té símptomes respiratoris, que la gent gran i la gent amb malalties cròniques surti com menys millor... Si som capços de fer-ho, guanyarem la batalla. Bé, la batalla es guanyarà, però hem de guanyar-la bé.

—**Dieu que la qüestió més important és la contenció, però que la propagació és imparable.**

—L'epidèmia ja la tenim. Pot ser que tinguem tots els casos molt concentrats, com ha passat a la Xina, on tornaran a la normalitat. Però quin cost social haurà tingut? Europa podria haver optat per això, però no ho ha fet. En el moment que s'ha detectat el virus hem intentat que la corba fos com més plana millor. Si és molt abrupta, com passa a Madrid i Llombardia, voregem el col·lapse del sistema sanitari, amb les baixes de professionals sanitaris que han d'estar aïllats i posant en una situació de risc les persones més vulnerables. L'objectiu d'aplanar més l'impacte de la malaltia és fonamental.

—**Aquests darrers dies s'ha dit que és força clar que la persona sense símptomes no encomana.**

—És una malaltia nova. Se sap que quan hi ha símptomes és contagiàble, però hi ha un percentatge que sembla que sense símptomes podria ser contagiàble. Ho

diran els experts. Hem de seguir allò que ens marquin. Vull recordar que el contacte d'un contacte no és un contacte. Si jo he estat amb una persona que ha estat amb una altra que ha estat infectada, això no és un contacte. Ara, haver estat físicament en contacte amb algú, en un espai proper, amb encaixada de mans o petons o simplement amb proximitat física, sí que ho és.

—**Per què no es fan tests a tothom qui té símptomes?**

—No ens hem d'oblidar que som en plena epidèmia de la grip. Hi ha moltíssima més gent que la té. Hem de prioritzar, els recursos són limitats. Tot això costa diners. S'han d'insuflar diners al sistema sanitari...

—**A l'estat espanyol, el focus del problema és a Madrid, però no es prenen mesures d'aïllament del territori com les que s'han pres a Milà. Per què?**

—És una realitat a què hem de fer front. Al final, Itàlia ha declarat tot el país zona vermella, malgrat que la major part del país no té el problema que tenen algunes zones de la Llombardia. Això es fa també per a protegir la població del sud, que no té un sistema sanitari tan desenvolupat. A Itàlia hi ha més diferència entre el nord i el sud que no a l'estat espanyol. El sistema sanitari en conjunt és equiparable entre territoris, una altra cosa és el nombre de recursos. Segurament, a Catalunya tenim la distribució territorial més homogènia, però la realitat de Madrid i la del País Basc, ara per ara, no és exportable a Catalunya. A Madrid s'ha decidit de tancar escoles. Això ara a Catalunya, amb les dades que tenim, no estaria justificat. Hi ha veus que dirien que sí, però hem d'avaluar-ho tot. En aquest sentit, les coses es fan racionalment bé. Toca que tots remem en la mateixa direcció i ja hi haurà temps per a fer reflexions serenes. Moltes sobrepassaran el marc competencial de Catalunya, perquè som en un món globalitzat. És obvi que la durada d'aquesta pandèmia té -i tindrà- conseqüències econòmiques que no podem banalitzar,

És fàcil dipositar la responsabilitat sobre les autoritats, però tots els ciutadans en tenim

A la Xina tornaran a la normalitat, però quin cost social haurà tingut?

perquè també repercutiran en el sistema sanitari i altres serveis públics. Hem d'actuar amb molta responsabilitat tots alhora. Qualsevol que intenti fer partidisme amb això serà rebutjat per l'opinió pública. Ho ha intentat Trump, Salvini...

—**Però alguns protocols criden l'atenció. Per què es pregunta a les persones que tenen símptomes si han estat a Itàlia, però no si han estat a Madrid?**

—Segur que tot això és millorable. Venir del sud d'Itàlia tampoc no en té cap, de significació. Algunes decisions que es prenen poden desconcertar una mica. Per què es tanquen alguns espais i uns altres no? No fem com al futbol, que tothom fa d'entrenador... Confiam en les autoritats, que tenen les dades i la informació sobre la taula. Després es podrà veure si realment ha estat important la resposta de la ciutadania. Podrem avaluar-ho i contrastar-ho amb altres països. ■

RAFAEL BENGEOA

‘En aquestes epidèmies, a vegades, hem d’actuar amb un toc autoritari’

Entrevista a Rafael Bengoa, ex-director de Sistemes de Salut de l'OMS i ex-assessor de Barack Obama en matèria sanitària

ORIOL BÄBLER

Rafael Bengoa (Caracas, 1951) és un dels principals experts mundials en gestió sanitària. És considerat un dels pares del servei basc de salut (Osakidetza) i ha estat director de Sistemes de Salut de l'OMS. A més, va ser conseller de Salut del govern de Patxi López i assessor de l'ex-president dels EUA Barack Obama. Parlem amb ell sobre la gestió del coronavirus 2019 a l'estat espanyol, la qual considera que és bona, però avisa que el pic de la malaltia és imprevisible. 'És molt difícil fer projeccions amb el coronavirus, anem batalla a batalla', diu.

—És possible preveure quan serà el pic de contagis a l'estat espanyol?

—Encara és imprevisible, perquè aquest virus, a diferència del SARS-CoV, sembla que es pot contagiar de manera asintomàtica. Això és important perquè vol dir que hi pot haver moltes persones infectades que, sense saber-ho, en van infectant moltes altres. Per això cal que tota persona que tingui un primer senyal de símptomes es posi en contacte amb les autoritats per començar a tallar la possible cadena.

—Com valoreu l'actuació fins ara del govern espanyol i de les autonomies més afectades?

—Considero que actuen bé. Després de les epidèmies del SARS, el MERS, l'Ebola i l'H1N1, l'Organització Mundial de la Salut ha tingut múltiples reunions amb tots els països i d'aquí n'ha sortit un protocol d'actuació. És un protocol d'àmbit internacional que regula quan s'han de declarar els estats d'epidèmia, pandèmia, etc. Però també assenyalava les hipòtesis segons les quals els països han de decidir quan són en fase de contenció, de reculada o de mitigació. El govern de l'estat espanyol i els de les comunitats actuen en funció d'aquests processos establerts i, per tant, crec que les mesures que s'han pres són correctes.

—Tenint en compte la suspensió del Mobile World Congress fa unes set-

S'han de respectar les decisions i les mesures preses

Quan no actues amb celeritat sobre aquests punts, hi ha el risc que la situació se'n vagi de mare

manes i que l'estat francès ja fa dies que aplica mesures contundents, s'ha criticat el govern espanyol per no haver pres decisions més dràstiques, com ara evitar concentracions com la del 8-M a Madrid.

—Aquí es va cas per cas. La situació a Espanya no és exactament igual que a França. Criticar ara és fer un judici. No tenim tota la informació que se centra al Ministeri de Sanitat, no som en la mateixa situació òptima per a prendre decisions. Per tant, s'han de respectar les decisions i les mesures preses. Jo recordo que, com a conseller, em va tocar entomar l'H1N1 i qualsevol actuació sempre era criticada. Massa d'hora, massa tard, excessiva... Una cosa clara és que d'aquesta epidèmia, n'aprendrem. Sobre quan s'ha d'actuar i quines coses cal afinar. Però ja sabem que en aquells països on s'ha actuat amb molta força i rapidesa, com ara a la Xina, Hong Kong i Singapur, ja es va controlant l'epidèmia. A la Xina, per exemple, es comencen a desmuntar els hospitals que s'havien creat per combatre la malaltia. Hem d'aprofitar la situació per aprendre, i al final de l'epidèmia veure si cal reconsiderar els protocols d'actuació i endurir-los. De moment, se segueixen els passos dissenyats en l'àmbit internacional.

—Per què hi ha hagut tants contagis, a Madrid?

—No se sap, però les epidèmies tenen una transmissió més efectiva quan hi ha aglomeracions de gent. El fet que aquest coronavirus sigui molt contagiós, que existeixi la transmissió asimptomàtica i les aglomeracions pròpies d'una gran ciutat com Madrid explicarien que s'hagin creat les condicions perquè s'expandeixi, igual com ha passat en algunes parts d'Itàlia.

—Ara que esmenteu Itàlia, és possible que s'acabi decretant l'aïllament de Madrid com a la Llombardia?

—Això és molt lluny, perquè no som en un estat de transmissió comunitària tan ampli com passa a Itàlia, que ha hagut d'anar endurant les decisions perquè no

tenia els clústers o brots tan ben identificats com nosaltres. La situació allà és de disseminació comunitària total. A Espanya, en canvi, el procés que s'ha seguit ha estat identificar les persones infectades i els seus contactes per a contenir-ho. Però quan això ja no és possible, perquè hi ha massa gent infectada i no és possible identificar tots els contactes, com passa a Madrid, el País Basc o La Rioja, s'entra en una altra fase, en què s'han d'aplicar mesures sobre una comunitat o una ciutat, però no d'aïllament en massa, sinó en el sentit de reduir les interaccions personals. És a dir, mesures de distanciament social, prohibir de grans concentracions, quarantenes concretes i tancaments de col·legis.

—Què ha fallat a Itàlia perquè hi hagi aquesta disseminació total?

—És difícil de dir, perquè no en tenim tota la informació, però sospito que en casos d'epidèmies com l'actual, hi ha països més preparats que uns altres per fer intervencions ràpides sobre els clústers que comencen a sorgir. No m'atreveixo a afirmar que sigui el cas italià, però quan no actues amb celeritat sobre aquests punts, hi ha el risc que la situació se'n vagi de mare.

—Heu descartat l'aïllament de ciutats com Madrid, però quina mena de mesures podrem veure aviat?

—És molt difícil de fer projeccions, aquí anem batalla a batalla. Però com he dit, sí que sabem que allà on s'actua ràpidament i bé s'aconsegueix de controlar el virus. Ara bé, els efectes de les mesures no és immediat. No sabem si decisions com limitar les concentracions a mil persones són prou o no fins d'aquí a uns dies, quan vegem si les xifres es redueixen. De moment, hem de preveure que hi haurà més casos, perquè no sembla que hàgim arribat encara al pic de la malaltia. Sí que voldria recordar una cosa que sembla que la gent no té gaire interioritzada.

—Endavant.

—Les mesures, siguin toves o dures, encara que no aconseguixin de contenir

L'epidèmia es controla gràcies a l'actitud responsable d'individus que s'aïllen, que fan la seva pròpia quarantena, quan estan afectats o tenen símptomes

ALBERT SALAMÉ

completament l'epidèmia, sí que en retardaran la transmissió comunitària i, per tant, rebaixaran la duresa de l'impacte. És a dir, en el pic de la malaltia limitaran els contagis i els morts. I això és molt important en aquesta mena de situacions.

—Creieu que hi ha alarma social?

—El fet que estiguem una mica preocupats en una situació d'epidèmia/pan-dèmia és bo. Per què? Doncs perquè és la comunitat, que ens ajuda a controlar l'epidèmia. No és una qüestió només de les autoritats i els metges. L'epidèmia es controla gràcies a l'actitud responsable d'individus que s'aïllen, que fan la seva pròpia quarantena, quan estan afectats o tenen símptomes.

—La consellera de Sanitat, Alba Vergés, va explicar dilluns que la Generalitat es preparava per a un eventual col·lapse del sistema sanitari. Creieu que és possible?

—No. Ho dic així de contundent perquè a Itàlia, malgrat les xifres de contagis i de morts que tenen, no parlen de col·lapse

del seu model assistencial. Nosaltres podem reconfigurar perfectament els serveis dins els nostres hospitals, retardant certes llistes d'espera de casos no urgents, per a respondre amb garanties als malalts pel coronavirus, perquè de moment continuaran augmentant. Aquesta flexibilitat, i vull que això quedi clar, és completament compatible amb l'assistència de casos greus com ara infarts, càncers, etc.

—Les retallades que ha patit el sistema sanitari arran de la crisi no dificultaran la resposta al coronavirus?

—Les retallades han tingut un efecte debilitador, evidentment, però també és veritat que s'han començat a revertir. De tota manera, tinc l'esperança que després d'aquesta epidèmia hi hagi una gran conscienciació social de la importància de tenir un sistema de salut públic fort i resilient amb els recursos adequats. Sobretot perquè d'aquí a quatre o cinc anys tornarem a tenir una epidèmia similar. Hem d'aprendre a mirar a llarg termini,

és a dir, a invertir temps i diners entre epidèmies, no pas quan la tenim a sobre.

—**Què podem aprendre de la Xina?**

—El 2003, els xinesos van aprendre de seguida que havien de ser més transparents, que havien d'actuar amb més celeritat sobre els focus i que a vegades cal decretar intervencions a ciutats o regions senceres. Recordem que, fins i tot, van tancar Pequín, la capital, on viuen vint-i-dos milions de persones. En aquest aprenentatge, els xinesos, disset anys després, han actuat millor i també amb molta duresa a Wuhan i altres zones. Això ha funcionat i ho hem de saber. I s'ha d'afegir que països que han fet coses similars, com Hong Kong i Singapur, també han obtingut bons resultats. Bàsicament, allà on s'ha prioritzat la salut per sobre de l'economia s'ha encertat. I ara, pel que sé, a Hong Kong i a Singapur l'economia torna a arrencar amb força. Què en podem aprendre? Doncs que en aquesta mena d'epidèmies hem d'actuar molt de pressa i, a vegades, amb un toc autoritari.

—**Però això pot arribar a presentar un debat ètic. Pot una democràcia prendre mesures tan dràstiques com la Xina?**

—Crec que una democràcia només ha de fer una cosa similar en casos d'una mortalitat altíssima. Sigui com sigui, se n'haurà de parlar després d'aquesta epidèmia, que serà quan s'hagin de revisar els protocols i decidir si ens cal un model més autoritari, com ha fet la Xina, davant una possible epidèmia amb un índex més alt de mortalitat.

—**Us voldria preguntar pel cas alemany. Com és que té una mortalitat tan baixa malgrat unes xifres de contagi similars a Espanya i França?**

—A banda d'haver actuat amb prestesa, és possible que els brots siguin en zones on hi ha una demografia amb menys persones pluripatològiques i envellides que en els casos espanyol, francès i italià. De tota manera, això no ho sabrem del cert fins més endavant, quan l'epidèmia remeti. Però no són immunes, aquesta setmana han registrat els primers morts

i la xifra creixerà. La comparació entre països és molt complexa, perquè els brots i els grups poblacionals no són iguals a tot arreu. Dit això, és veritat que hi ha un denominador comú entre les víctimes, els malalts pluripatològics i envellits.

—**Heu destacat la importància del sistema sanitari públic per a fer front a l'epidèmia. Què pot passar als Estats Units, on ja hi ha més d'un miler de contagis?**

—Als Estats Units, el president va fer prevaldre la borsa per davant de la vida i la salut dels ciutadans. A més, deia públicament que no passava res. Però sí que passava. El problema més greu és que als EUA hi ha vint-i-set milions de persones sense cobertura sanitària, cosa que equival a uns vuit milions d'espanyols sense accés a la sanitat. Imagineu-vos com seria controlar els brots actuals si una part dels madrilenys, els bascs o els riojans no tinguessin cobertura. Seria molt difícil, per dir-ho suaument. Però encara n'hi ha més. Als Estats Units passa una cosa ridícula, però també greu. Es demana a la gent que paguin cinquanta euros per fer-se el test del coronavirus i, si donen positiu, han de pagar 3.000 o 4.000 euros per a l'ingrés. És evident que la gent que no té cobertura no anirà a comprovar si té la malaltia, i això pot causar molts problemes per a contenir el virus.

—**Finalment, creieu que el virus pot ser estacional?**

—És massa d'hora per dir-ho, però hi ha experts que estudien què pot passar a l'hemisferi sud d'aquí a tres o quatre mesos. Hi ha alguns virus que no són estacionals i es queden entre nosaltres. El virus de la grip és estacional, en el sentit que li agrada el fred i és molt més prevalent a l'hivern, però tu pots agafar la grip en ple agost, perquè el virus circula igualment. De moment, no sabem quin comportament tindrà aquest virus, però en general els coronavirus sembla que tenen un comportament estacional i que reaccionen a la calor i a la llum del sol. Per a l'evidència definitiva, caldrà esperar uns mesos. ■

En aquesta mena d'epidèmies hem d'actuar molt de pressa i, a vegades, amb un toc autoritari

En general els coronavirus sembla que tenen un comportament estacional i que reaccionen a la calor i a la llum del sol

JESÚS PERIS

‘Cancel·lar les falles és un problema que apunta, fins i tot, al disseny d’aquest estat macrocefàlic’

Entrevista a Jesús Peris, membre de l’Associació d’Estudis Fallers en motiu de la suspensió de les falles

CEDIDA

PAU BENAVENT

La cancel·lació i possible ajornament de les Falles arreu del País Valencià és un fet gairebé únic en la història que, ara, té molt a veure amb el fet que a la festa del Cap i Casal hi haja una assistència tan multitudinària, tant de gent del país com de fora. Hem entrevistat l’activista i estudiós Jesús Peris per saber les conseqüències immediates de la suspensió preventiva pel Covid-19 i perquè explique, des d’ara, com colpeix el món faller. Peris és membre de l’Associació d’Estudis Fallers, de la qual fou president durant set anys, membre de la Falla Ripalda, Beneficència i Sant Ramon, que va presidir durant dos anys, i professor de la Facultat de Filologia de la Universitat de València.

— És la primera vegada que s’ajornen les Falles?

— No ho és, però les anteriors no són comparables, per molts motius: l’últim març que a València no hi va haver Falles va ser el del 1939, tan fort i brutal com això. En l’anterior, el del 1886, aquell govern municipal tenia l’objectiu de liquidar la festa perquè era incontrolable i subversiva, i l’ofegava amb taxes municipals. I, directament, com que cap comissió no paga la taxa, no es planten, però no se suspelen, tècnicament parlant. La del 1896, igual, perquè té a veure amb el malestar social per la marxa a la Guerra de Cuba i els fets associats, en la declaració d’un estat de guerra.

— En la guerra, concretament del 1937 al 1939, tampoc no se’n van fer.

— No. I el més paregut a una suspensió d’actes al carrer és quan Renau i companyia, la secretaria de Propaganda, van tenir idea de fer les Falles antifeixistes del 37, que la idea original era plantar monuments al carrer, però, un mes abans de la plantà, hi hagué un dels bombardeigs més bèsties dels franquistes, van decidir que no es podia fer una festa al carrer i van muntar la història aquesta de l’exposició en la Llotja. Al 38

Hi ha les complicacions tècniques de desmuntar una falla perquè és un gran artefacte fet a peces, pensat perquè encaixen i després no tornar-se a desmuntar

Les falles no són pensades per a estar un mes a la intempèrie resistint pluja i vent perquè s'acabarien desfent, són monuments efímers

i 39, la marxa de la guerra no estava ni per pensar a fer un acte festiu propagandístic, d'intervenció al carrer. I les del 37, si s'hagueren fet, haurien sigut estranyes perquè les comissions que ja havien començat a preparar l'exercici van donar els estalvis per a contribuir al front.

—Quina resposta social van tenir?

—La resposta social queia pel seu pes. Una de les coses que criden l'atenció d'ara és que no acaba de ser perceptible. De fet, aquest matí, jo mateix venia amb tren i el vagó anava atapeït com un dia qualsevol. Això fa com que tot tinga un sentit d'irrealitat que en aquells moments no tenia, allò real era molt punyent.

—Com es viu la suspensió en els casals fallers?

—Estem molt, molt afectats. Crec que cap de nosaltres no havia previst aquesta possibilitat. Jo havia parlat amb gent i teníem més o menys clar que els actes multitudinaris com ara la *masclètà* i l'ofrena eixirien de la setmana fallera. Ara, precisament, per les conseqüències materials que té no cremar les falles i emmagatzemar-les, no se sap on, pensàvem que s'optaria per una festa minimalitzada, no per la supressió total. Aleshores, la reacció ha estat de sorpresa, d'estupor; de comprensió, en realitat, però de moltíssim abatiment. Jo mateix no vaig cara l'aire, avui, ja us dic.

—Què significa aquesta decisió?

—Jo encara no ho sé, sincerament. Es parla d'ajornar la festa perquè cancel·lar-la implica tenir mil monuments de tot el País Valencià per cremar. Aleshores, caldrà donar-los eixida, però, sincerament, no sé com ho faran. Hi ha qui diu que es faran pel maig, uns altres per Sant Joan, però jo això no sé com es fa. Crec que ara som en la fase de xoc i dol, hem de passar-ho, processar-ho i veure quines possibilitats materials hi ha d'organitzar unes Falles mínimament normals en un altre moment de l'any.

—Quins problemes implica?

—A banda el calendari escolar, que no l'han mogut amb bon criteri, hi ha les complicacions tècniques de desmuntar una falla perquè és un gran artefacte fet a peces, pensat perquè encaixen i després no tornar-se a desmuntar, pensat per cremar-se. Tècnicament, desmuntar-ho sense danyar-ho greument, és molt complicat. Aleshores, imagineu que es fan pel maig. Què voldria dir? Que tot això que és al carrer s'ha de desmuntar, traslladar i tornar a emmagatzemar. I tenint en compte que molts artistes es posen a treballar a un ritme molt ràpid per a fogueres, només passen falles. I, després, caldria arreglar els desperfectes del desmuntatge i, en un altre moment, tornar a traslladar-les i tornar a muntar-les. Parlem de molts diners.

—En relació amb això, els artistes fallers diuen que les conseqüències seran bestials per al gremi. Qui n'assumirà les despeses?

—Això no se sap. Penseu que els tallers dels artistes són empreses petites que van justetes, dubte que moltes pogueren resistir-ho.

—El gremi d'artistes fallers avisa que la majoria de falles d'Español i la de l'ajuntament possiblement no es poden desmuntar. I, Escif, l'artista urbà que ha fet la falla municipal, proposa de deixar-la fins que es facen les Falles.

—Això m'ha agradat molt perquè Escif, que sap què fa, no deixa de fer una intervenció urbana i em sembla artísticament potent. Pot mostrar la potencialitat enorme que tenen les Falles com a expressió artística i social, a tota aquesta colla d'antifallers. Però el problema és saber de quant de temps parlem: d'una setmana, de dues? Les falles no són pensades per a estar un mes a la intempèrie resistint pluja i vent perquè s'acabarien desfent, són monuments efímers. Ara, la seua idea em sembla bonica i potent.

—Què els passarà als centenars de treballadors de restauració, músics, transportistes, autocars, tècnics, etc.?

CEDIDA

Cancel·lar les Falles és un problema que apunta, fins i tot, al disseny d'aquest estat macrocefàlic

—Anit, la meua falla va fer una reunió d'urgència per veure quines comandes es poden revertir perquè, a hores d'ara, ja s'ha demanat tot. Preguntem-nos, per exemple, per les flors. Sabeu quina quantitat de flors hi ha demanades i ja preparades i contractades? És un producte de molt curta vida. Parlem d'un sector econòmic molt potent, de treballadors que depenen d'això.

—El cas dels músics també és notori. Tot i que algunes bandes tenen convenis per a prevenir casos excepcionals.

—Exactament. M'imagino que depèn de les relacions que tinguen i supose que una cosa és ajornar-les i una altra que no es facen, perquè hi ha diners pagats a compte. És un problema per a les comissions. Diguem-ne que t'has gastat uns diners sense gaudir-ne. Però cal tenir en compte que per a alguns és la seua forma de vida i, en el cas de les societats musicals, les falles són una part important del seu pressupost, i també del pressupost personal de molts músics.

—Quants diners pot perdre un faller?

—En una falla com la meua, popular, cadascú paga una quota aproximada de 250 euros, i si tens una família que té dos fills, doncs, són 1000. De tot manera, ja us dic, això són diners que hi invertiries en qualsevol cas, com quan t'has gastat els diners en una cosa que se t'ha espatllat. El problema és la gent que en viu, d'això. Per a nosaltres, l'impacte és més emocional que no econòmic. Jo, quan arribe el dia 16 i no hi haja res, només silenci, la plorada que em pegaré, només la sé jo. Quan siga dèsset, dènou de març i no hi haja cremà, l'impacte emocional i simbòlic serà com si s'hagués trencat la continuïtat del temps.

—Quina solució hauríeu proposat?

—Un pensa coses que els fallers ja teníem més o menys assumit, com traure l'ofrena i dur-la pels volts de la festa pròpia de la Mare de Déu, no fer mascletades o no fer revetles. Fer unes festes paregudes al que varen ser les Falles al XIX i una part del XX o, fins i tot, mireu

què us dic, fer-les més curtes, si fos necessari. És a dir, restringir, perquè el problema no és tant les Falles en si com el vessant multitudinari, el desplaçament de persones que les Falles porta, crec que el problema està allí.

—El desencadenant ha estat el desplaçament de gent. VilaWeb apuntava l'opció d'aïllar Madrid, com es va aïllar Milà. Podria ser una possibilitat, atenent que el 50% dels afectats s'han detectat allí.

—No entenc per què els madrilenys poden desplaçar-se, ara mateix, en total llibertat, però bé. Evidentment, és més fàcil cancel·lar les Falles que no que els madrilenys es queden quietets una temporadeta. Aleshores, cancel·lar les Falles és un problema que apunta, fins i tot, al disseny d'aquest estat macrocefàlic.

—L'any passat, les Falles van rebre 931.639 persones per dia. La cancel·lació de les Falles pel coronavirus és un preu a pagar per la massificació.

—Exacte. Açò ens pot fer reflexionar perquè, al final, si les Falles s'han cancel·lat és, sobretot, conseqüència del coronavirus, associat a la turistització. L'Associació d'Estudis Fallers reflexionem sobre aquest fet de convertir les Falles en un esdeveniment de masses perquè vinga la penya, exactament igual que ve, perquè això pot matar-les. És el preu de la turistització. Els fallers del Carme ho saben bé, no et deixen ni eixir perquè quan et mous dos carrers allò és una riuada de gent. Eixa conversió en una festa multitudinària era i és un problema de les Falles. Les Falles no són el problema, les Falles tenen eixe problema. Eixa reflexió s'ha d'obrir perquè aquest fet ha sigut molt gràfic; tant de bo ara es mamprega amb serietat perquè en veiem les conclusions. Si açò fos una festa de barri o una suma de festes de barri, probablement, en el nivell actual d'infecció, no s'hauria cancel·lat. L'any que ve no tindrem coronavirus però tindrem problemes causats pel turisme, exactament igual.

—Quines repercussions polítiques creieu que pot tenir?

—Com a faller, quan vaig sentir la conferència de premsa del senyor president em vaig quedar glaçat, estava ben empenyat, no per la suspensió sinó perquè ixes allí, dius que no es farà i no dones cap idea, ni passes la paraula a algú de l'ajuntament per explicar com es farà efectiu això. Així transmetes, o bé que ja us apanyareu, o que demà ho pensarem. I cap de les dues coses no és bona. Aleshores, crec que el cost polític, ara mateix, tindrà més a veure amb determinats elements de la gestió que no amb el fet de la suspensió. La gent ho entén i no crec que pense que amb un altre govern no s'hauria suspès.

—Ximo Puig diu que la Magdalena i les Falles tenen un impacte de set-cents milions d'euros. Ha demanat una acció europea potent perquè, si no, diu, aquesta crisi serà molt greu.

—Les Falles són Patrimoni Immaterial de la Humanitat i se suposa que estar

en eixa llista és per a la salvaguarda i tot això. Doncs ara hi ha un Patrimoni Immaterial que té un problema greu. Espere que eixes ajudes arriben perquè suspendre les Falles es pot presentar com un fet de responsabilitat col·lectiva. Doncs bé, a veure si això té cap contraprestació i reconeixement, que ens donen un cop de mà.

—Quines mesures posen per a complir la llei?

—Revertir els permisos d'ocupació dels espais públics que tenen les comissions falleres, que són allò que et permet plantar una falla i muntar un envelat, però també fer un acte al carrer. Tot va en un paquet. Tindran en consideració les que ara hi ha al carrer però les Falles no podran organitzar cap acte pel seu compte, res.

—Els casals faran la festa a porta tancada, mantindran les activitats associatives?

—Òbviament, les Falles no es faran a porta tancada; les Falles, si no hi ha falla plantada, si no hi ha tòtem, no hi ha festa. Aquest migdia teníem un dinar en una falla i, és clar, m'han comunicat que no es fa i la primera reacció ha sigut: 'Quina pena perquè m'abellia estar amb gent que està tan trista com jo i pels mateixos motius que jo.'

—I, ja per acabar, com que sou filòleg i un activista en la defensa de l'ús del català a les Falles, no m'estic de preguntar-vos què us va semblar que el president Ximo Puig fes la conferència de premsa en castellà.

—Doncs em va semblar molt malament i molt trist perquè, d'alguna manera, una vegada més confirma la diglòssia: com que és un tema greu i d'interès general doncs es parla en castellà perquè 'lo entiende todo el mundo'. És eixa interiorització de l'autodi valencià que, si l'escenifica el president, doncs fa una mica de pena. És a dir, ja tenim un altre motiu per a la tristota. Hui estem per a gitar-nos, la veritat. ■

L'any que ve no tindrem coronavirus però tindrem problemes causats pel turisme, exactament igual

Les Falles no es faran a porta tancada; les Falles, si no hi ha falla plantada, si no hi ha tòtem, no hi ha festa

TXELL FEIXAS

‘La perseverança de les dones àrabs ho aconseguirà rebentar tot’

Entrevistem la corresponsal de TV3 a Beirut, que recentment ha publicat el llibre ‘Dones Valentès’

ALBERT SALAMÉ

ORIOL BÄBLER

Txell Feixas (Mediona, 1979) és la corresponsal al Llevant de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Amb les seves cròniques, ha acostat als espectadors una regió tan complexa com fascinant. D'ençà que es va establir a Beirut, ara farà cinc anys, ha cobert la lluita contra l'autode-

nominat Estat Islàmic, la guerra siriana, la invasió turca a Rojava i les marxes del retorn de Gaza. Ens trobem amb Feixas en un bar cèntric de Barcelona per parlar del seu primer llibre, *Dones valentes* (Ara Llibres), que defineix com un homenatge a les dones que no s'han sotmès i que van canviant la història del Llevant.

—Com sorgeix el llibre *Dones valentes*?

—Surt d'una proposta de l'editorial, que em diuen que veuen un llibre en les cròniques que faig per televisió i ràdio. La meva primera resposta és que ser periodista no em fa escriptora. A més, tampoc no em veia capacitada per a fer anàlisi geopolítica de la regió. Però

Algunes de les realitats, alguns dels drames que pateixen aquestes dones, són compartits amb les societats occidentals

Crec que les dones han dit prou

van insistir que els interessava la meua mirada. Llavors va ser quan vaig veure clar que havia de dedicar el llibre a les dones que m'he trobat en aquests anys com a corresponsal. Dones que m'han regalat el més íntim, les seves històries, les seves lluites, els seus plors i les seves alegries. El llibre és una manera de fer-los justícia.

—**Us ha servit personalment?**

—Sentia molta frustració per no poder donar més context a unes històries que quedaven concentrades en un minut o dos. Escriure el llibre m'ha servit per a fer-ho, i també per a ordenar-me a mi mateixa. Després de quatre anys de rebre informacions molt potents, i a vegades no prou ben païdes, necessitava redimensionar-ho tot plegat i recol·locar totes les històries dins meu. El ritme del periodisme actual fa que passis d'una història a una altra gairebé sense processar-les. Pots passar d'una violació a un ple parlamentari, i el teu cap s'ha d'ajustar. Em devia un temps per ordenar-me.

—**Com heu seleccionat les històries?**

—Les històries són d'aquests primers quatre anys a Beirut, però no solament sobre dones libaneses, també hi apareixen relats sobre l'Irac, Síria, el Kurdistan, Gaza i l'Afganistan. La meua intenció és reflectir la diversitat de les dones de la regió amb algunes històries personals. Essent conscient que és impossible explicar-les totes o fer una fotografia general. El fil conductor, doncs, són les lluites que han de lliurar des que neixen, pel simple fet de ser dones, fins que moren.

—**A les últimes pàgines escriu una frase demolidora: 'Per a moltes el feminisme no és una opció de vida sinó una manera de no morir per ser dona.'**

—És així. Al Llevant el feminisme és molt més des de la supervivència que no pas des de la consciència. Parlem de llocs on et maten pel simple fet de ser dona. Allà la lluita feminista té una altra dimensió. No és per a millorar res, és per a sobreviure, perquè no et

matin, però igual per a néixer. De fet, el llibre comença amb la història d'una mare afganesa embarassada d'una nena. Una nena que no naixerà si la família se n'assabenta. Però tampoc no ens podem enganyar. Algunes de les realitats, alguns dels drames que pateixen aquestes dones, són compartits amb les societats occidentals. Passa que allà les veus femenines tenen un ressò mínim o són fàcilment silenciades i reprimides.

—**Les primaveres àrabs van tenir un paper d'apoderament?**

—Les dones hi van tenir un paper bestial, i això al Líban ha tingut continuïtat en els darrers 8 de març i en les protestes antigovernamentals. Les dones han dit prou d'aquest sistema patriarcal que les encotilla. No en tenen prou de reclamar els seus drets al carrer, també volen la revolució a casa. Durant les primaveres àrabs, moltes dones es van adonar que hi havia molts homes exigint igualtat de drets, però quan arribaven a casa, les coses no canviaven... El mateix home revolucionari i aliat les col·locava en un lloc —a cuinar, fregar plats o rentar roba— on la seva revolució no existia. Ara les dones, almenys al Líban, lluiten en tres esferes: el feminisme a l'estat en polítiques efectives; el feminisme al carrer i l'espai públic i el feminisme dins de casa, en l'espai íntim, que és on es fa finalment la revolució.

—**Què cal perquè en les protestes actuals no passi com en la primavera àrab?**

—Cal més formació, que les dones coneixin els seus drets, i persistència, que no es rendeixin. Sincerament, crec que ho van aconseguir. Malauradament, en aquesta regió fa anys que se'ls diu que ara no és el seu moment. Que hi ha crisi, que hi ha inestabilitat política... A les manifestacions feministes que he cobert, mentre feia entrevistes, passaven homes per darrere dient: 'Ara no us toca a vosaltres. No veieu la crisi que hi ha. Sou unes egoistes.' Però crec que les dones han dit prou.

—**Esperar que s'acabi una crisi al Líban és esperar un miracle.**

ALBERT SALAMÉ

El Líban és, per excel·lència, el país amb més contradiccions del món àrab

—Sí, sí, no serà mai el moment si els fan cas [riu].

—**I tanmateix, el Líban continua vantant-se de ser el país més lliberal de la regió.**

—El Líban és, per excel·lència, el país amb més contradiccions del món àrab. Però a la vegada, per mi, és la gran esperança. El Líban és un país amb divuit confessions religioses i amb un sistema sectari i patriarcal arreladíssim, però aquests darrers mesos, els carrers s'han omplert de milers de dones que, en un moviment completament transversal, reivindiquen els seus drets. Hi ha dones amb vel, dones sense vel... Al final, totes són dones, sense adjectius. Es parla de feminisme islàmic, feminisme occidental, feminisme laic, però és important deixar de banda etiquetes i, sempre des del respecte mutu, anar de la mà perquè ens enfrontem a un enemic, el masclisme, que no té adjectius i és un bloc granític.

—**S'ha aconseguit algun avenç, darrement, al Líban?**

—La derogació de la llei dels violadors. Una llei que preveia que els violadors evitessin represàlies penals si es casaven amb les seves víctimes. En la lluita contra aquesta injustícia va ser fonamental la campanya dels vestits de casament ensangonats. Una proposta visual i visceral que va avergonyir internacionalment el govern libanès. No sabem del cert quin paper va tenir-hi la pressió interna i la pressió internacional en la derogació de la llei. Però la simple derogació és una gran victòria per al moviment feminista i un exemple de com la perseverança d'aquestes dones, com a gotes malaies, ho aconseguirà rebentar tot, tard o d'hora.

—**Us voldria demanar per algunes de les protagonistes del llibre. Qui són les minyones esclaves?**

—És una desgràcia que no coneixia fins que vaig arribar a Beirut. Vaig llogar un pis i en un sostremort, que era més aviat un forat, jo hi volia guardar unes maletes, però el porter em va dir: 'No, dona, aquí hi dormirà la teva criada quan la contractis. Hi posem una escala i llestos.' A partir d'aquí vaig començar

a investigar què passava amb les minyones i em vaig assabentar que cada setmana se'n suïcidaven dues perquè no suportaven més els maltractaments. És indecent com la societat libanesa ho ha normalitzat i ho ha convertit en un negoci milionari. Dol veure la contradicció de dones libaneses que comencen a independitzar-se i a treballar fora, però ho fan a costa d'immigrants esclavitzades.

—**Qui és Joumana Haddad?**

—Una feminista àrab que no té pèls a la llengua a l'hora de verbalitzar que a vegades les pitjors enemigues de les dones àrabs són les mateixes dones àrabs. Pels seus posicionaments, ha rebut tota mena d'odi i amenaces de mort per part d'homes, però també li ha costat les crítiques de moltes libaneses. Tanmateix, ella sempre defensa la seva llibertat de la següent manera: 'Jo vaig on vull, faig el que vull, vesteixo com vull, tinc la vida professional que vull i la vida personal que he triat.' Què passa? Algunes libaneses, sobretot les musulmanes, li retreuen que ella ha pogut triar perquè és cristiana.

—**Comentàveu abans que no s'ha d'adjectivar el feminisme, però al llibre hi ha una frase de Haddad molt clara: 'El feminisme és laic o no és feminisme.'**

—És un tema delicat. Jo, personalment, crec en el feminisme laic, però des del respecte a altres formes de feminisme, perquè la cosa més important és sumar. Per tant, no seré jo qui posi límits al moviment ni digui que algú no és feminista. Per mi, tots els feminismes han d'anar de la mà. Cadascú tria el corrent amb el qual s'identifica més, i el meu és el laic, però no nego cap dels altres. Ja he dit abans que posar adjectius resta força davant un enemic que té un nom ben clar: masclisme.

—**Què en penseu, del debat sobre el feminisme i el vel?**

—És un altre tema delicat i penso que l'han de tractar les dones de la comunitat musulmana. Però d'entrada, em sembla injust i simplista que fem incompatible

el feminisme amb una dona que porta vel. Tothom té cabuda dins el moviment. Si som oberts, podem interpel·lar gent que no ens farà cas si ens anem assenyalant les unes a les altres.

—**Hem parlat molt del Líban, però què me'n dieu de les milicianes kurdes de les Unitats de Protecció?**

—Les milicianes de Rojava són un exemple d'apoderament i han estat la punta de llança en la lluita contra Estat Islàmic. Em mereixen molt de respecte i crec que són molt valentes. S'han posat a primera línia de foc després d'haver-se rebel·lat contra el sistema patriarcal, que les veia com a mares, esposes o filles, i contra una xacra com el gihadisme, que té en les dones la seva principal víctima. Malauradament, també ho hem girat des d'Occident i hem fet el retrat de la milicià kurda amb el seu AK-47 i una postura sensual. De fet, elles se'n queixen molt, d'aquesta apropiació, perquè consideren, i amb raó, que desvirtua la seva lluita.

—**S'idealitza aquesta lluita?**

—No és el paradís. La lluita és dura, exigent i també té contradiccions. A les milícies, per exemple, els homes es poden casar, però elles no. A més, tenen prohibides les relacions sexuals mentre estan de servei. Res no és tan ideal com sembla, però són heroïnes.

—**Per acabar, què en queda de Jinwar, el poble de les dones, després de l'atac d'Erdogan?**

—Doncs ara no existeix. Arran dels bombardaments es va desallotjar, però crec que continua existint com a projecte i és fàcil pensar que en algun moment es podrà reproduir. Jinwar era una cosa molt potent: un poble només per a dones, on els homes no es podien quedar a dormir i era prohibit casar-se. Alguns consideraven que aquest aïllament era una cosa molt retrògrada, però les dones t'explicaven que sempre que havien conviscut amb homes les havien massacrats. Al final, Jinwar no deixava de ser una forma de supervivència. ■

Posar adjectius resta força davant un enemic que té un nom ben clar: masclisme

Les milicianes de Rojava són un exemple d'apoderament i han estat la punta de llança en la lluita contra Estat Islàmic

Jordi Sànchez, aïllat a la
infermeria dels Lledoners per
precaució pel coronavirus

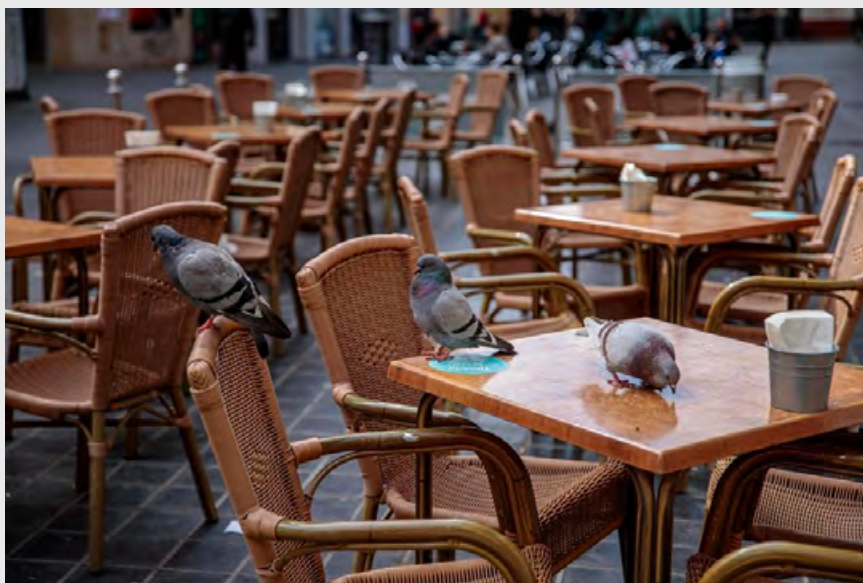
Un jutge ordena l'alliberament
de Chelsea Manning

Escola Valenciana ajorna
les primeres Trobades pel
coronavirus

'Són uns irresponsables': polítics valencians critiquen
els madrilenys que es traslladen a la costa

Quins establiments han de tancar pel coronavirus a cada
territori?